

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

“ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКІ МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ
ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ”

Студент II курсу магістратури заочної форми
навчання спеціальності 281 “Публічне
управління та адміністрування” освітньо-
професійної програми “Публічне управління
та адміністрування”

Афанасьєв Владислав Ігорович

Науковий керівник

к.е.н., доц. Мордас Ірина Василівна

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі
немає запозичень із праць інших авторів без
відповідних посилань

Студент

(підпис)

Робота допущена до захисту в екзаменаційній комісії рішенням кафедри
публічної політики від “7” серпня 20 23 р., протокол № 10.

Завідувач кафедри публічної політики, доктор юридичних наук, доцент

Корчак Наталія Миколаївна

(підпис)

Київ – 2023

АНОТАЦІЯ

Афанасьєв В.І. Державно-управлінські механізми запобігання та протидії економічній злочинності. – Кваліфікаційна магістерська робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна магістерська робота на здобуття ступеня вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». – Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, 2023.

Досліджено наукове підгрунтя вивчення економічної злочинності в державному управлінні. Досліджено економічну злочинність як суспільне явище та загрозу національним інтересам держави. Проаналізовано особливості функціонування правового механізму запобігання та протидії економічній злочинності в Україні. Здійснено аналіз інституційного механізму запобігання та протидії економічній злочинності в Україні. Досліджено міжнародну співпрацю в сфері запобігання та протидії економічній злочинності. Розроблено шляхи удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

Ключові слова: економічна злочинність, запобігання та протидія, державні механізми, державна політика, національна безпека, економічна безпека, економічні інтереси.

ANNOTATION

Afanasiev V.I. State-management mechanisms for preventing and countering economic crime. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Qualifying scientific work for obtaining an educational degree at the second level of higher education (Master's degree), field of study: 28 –Public Management and Administration, specialty: 281 –Public Management and Administration. – Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, 2023.

The scientific basis of the study of economic crime in state administration has been studied. Economic crime as a social phenomenon and a threat to the national interests of the state has been studied. The peculiarities of the functioning of the legal mechanism for preventing and countering economic crime in Ukraine are analyzed. An analysis of the institutional mechanism for preventing and countering economic crime in Ukraine was carried out. International cooperation in the field of prevention and counteraction of economic crime was studied. Ways of improving the mechanisms of formation and implementation of state policy in the field of prevention and counteraction of economic crime have been developed.

Keywords: economic crime, prevention and counteraction, state mechanisms, state policy, national security, economic security, economic interests.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ	9
1.1. Наукове дослідження економічної злочинності в державному управлінні.....	9
1.2. Економічна злочинність як суспільне явище та загроза національним інтересам держави.....	15
РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ	26
2.1. Правовий механізм запобігання та протидії економічній злочинності в Україні	26
2.2. Інституційний механізм запобігання та протидії економічній злочинності в Україні	34
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ	45
3.1. Міжнародна співпраця в сфері запобігання та протидії економічній злочинності	45
3.2. Розробка методичних рекомендацій щодо удосконалення правового механізму запобігання та протидії економічній злочинності.....	56
ВИСНОВКИ.....	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Держава є інституцією стримування економічної злочинності, оскільки переслідує економічні інтереси, які входять до сфери забезпечення національної безпеки. Роль держави полягає у формуванні соціальних, політичних, правових, економічних та інформаційних механізмів як з точки зору дисциплінованості населення та встановлення системи взаємного узгодження економічних інтересів різних соціальних груп, так і з формування ефективного механізму запобігання та протидії економічній злочинності як загрози національній безпеці. Наслідки економічної злочинності для національної безпеки настільки значні, що їх можна визначити як детермінанти ефективності економічної системи держави та можливості її існування в майбутньому. Варто зазначити, що проблемам економічної злочинності в Стратегії національної безпеки України надається значне значення. Безпека людини – безпека країни», який введено в дію Указом Президента України № 392/2020 від 14 вересня 2020 року та, в свою чергу, оновлює представлене дослідження.

Економічна злочинність як загроза національній економічній безпеці характерна для різних економічних і політичних систем. Сторінки економічної історії показують, що жодна існуюча економічна система світу не змогла уникнути економічної злочинності, жодна політична система не змогла задовольнити інтереси різних соціальних груп, щоб уникнути економічної злочинності.

Питання розвитку теорії та методології державного управління у сфері протидії економічній злочинності є надзвичайно актуальним у контексті забезпечення національної безпеки України. Беззаперечним є той факт, що економічна злочинність у різних її видах і сферах є чинником диспропорції в економічній системі, що, у свою чергу, зумовлює зниження соціальної стабільності суспільства.

Вагомий внесок в розвиток теорії та методології формування та реалізації державної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності здійснили вітчизняні та зарубіжні вчені. Серед сучасників вагомий внесок в розвиток методів запобігання та протидії економічній злочинності можемо відзначити Пельзеса Е. (Pelsez E.), Кендалла Р. (Kendall R.), Серіо М. (Serio M.), Накаджиму К. (Nakajima C.), Альбу Р.М. (Alba R.M.), Вана Зіл Ф. (Van Zyl F.), Феррейру Б. (Ferreira B.R.), Квансу Е.К. (Quansah E.K.), Бовена Дж. Е. (Bowen J.E.), Арваніти Т.М. (Arvanites T.M.), Хаклера Дж. (Hackler J.), (Mackenzie R.). Вітчизняні вчені піднімали питання розвитку державної політики в контексті національної економічної безпеки та розвитку правоохоронних органів щодо запобігання та протидії економічній злочинності, зокрема відмітити: Андрієнка М.В., Антонову Л.В., Бондаренка А.І., Бобрицького А.Л., Валевського О.Л., Дація Н.В., Домбровську С.М., Долгого О.А., Драгана І.О., Кравчука О.В., Нікіпелову Є.М., Помаза-Помаренка А.Л., Приходька І.П., Рубана А.В., Радченка О.В., Руденка О.М., Сальнікову О.Ф., Сіцінського Н.А., Статівку Н.В., Семенченка А.І., Шведуна В.О., Шевчука І.В., Швидкого Я.Ю., Черчатого О.І. та інших.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є визначення шляхів підвищення ефективності державно-управлінських механізмів запобігання та протидії економічній злочинності в Україні.

Відповідно до поставленої мети, були визначені наступні **завдання**:

- Дослідити наукове підґрунтя вивчення економічної злочинності в державному управлінні;
- Дослідити економічну злочинність як суспільне явище та загрозу національним інтересам держави;
- Проаналізувати особливості функціонування правового механізму запобігання та протидії економічній злочинності в Україні;
- Здійснити аналіз інституційного механізму запобігання та протидії економічній злочинності в Україні;

- Дослідити міжнародну співпрацю в сфері запобігання та протидії економічній злочинності;

- Розробити шляхи удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

Об'єктом кваліфікаційної магістерської роботи є економічна злочинність.

Предмет кваліфікаційної магістерської роботи – державно-управлінські механізми запобігання та протидії економічній злочинності.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою кваліфікаційної магістерської роботи є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: індукції, дедукції, синтезу, аналізу, системного підходу, порівняння, індексного, графічного, монографічного методів.

У процесі дослідження для вирішення поставлених завдань використовувався системний та міждисциплінарний підхід, а також такі методи дослідження: термінологічний аналіз (при визначені понять –економічна злочинність‖ тощо); порівняльний аналіз (для врахування зарубіжного та вітчизняного досвіду в сфері запобігання та протидії економічній злочинності); прогнозування (для визначення шляхів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності). Крім того, в роботі використано методи структурно-функціонального аналізу, індукції та дедукції, абстрагування та конкретизації, аналізу та синтезу, узагальнення тощо.

Наукова новизна одержаних результатів. У кваліфікаційній магістерській роботі розглянуто теоретичні засади державного управління в будівельній галузі. Отримало подальший розвиток переосмислення терміну –економічна злочинність‖. В рамках дослідженого зарубіжного досвіду запропоновано шляхи удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що основні положення та результати магістерської роботи можуть бути використані у діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування для підвищення ефективності публічного управління у сфері запобігання та протидії економічній злочинності, а також під час розробки навчальних програм, методичних матеріалів і підготовки навчальних посібників за напрямками підготовки –Публічне управління та адміністрування» тощо.

Структура та обсяг кваліфікаційної магістерської роботи. Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 82 сторінки, обсяг основного тексту - 75 сторінок. В роботі використано 78 джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

1.1. Наукове дослідження економічної злочинності в державному управлінні

Питання розвитку теорії та методології державного управління у сфері протидії економічній злочинності є надзвичайно актуальним у контексті забезпечення національної безпеки України. Незаперечним є те, що економічна злочинність у різних її видах і сферах є чинником диспропорції в економічній системі, що в свою чергу впливає на зниження соціальної стабільності суспільства. Міжнародна спільнота приділяє пильну увагу питанню економічної злочинності, зокрема:

«Загрозлива криміналізація соціально-економічних інститутів, несприятливі тенденції зростання насильства в реальному та віртуальному світі, злочинність транснаціонального характеру, змушують знати справжній стан справ, оцінювати статистичні параметри цього явища, представити цілісну картину чинників її непоборності. У зв'язку з цим першочергового значення набуває активізація міжнародної діяльності, спрямованої на вироблення єдиних підходів до протидії злочинності. Обґрунтовано тезу про те, що вирішення зазначеної проблеми потребує спеціалізованої взаємодії, об'єднання зусиль усіх країн з метою невідкладного формування під егідою ООН інформаційного ресурсу (банку даних) про рівень злочинності у світі, його окремих регіонах і країнах, а також про діяльність органів юстиції у зв'язку з цим. Напрямок, заснований на адекватно порівнянній з міжнародною класифікацією злочинів для статистичних цілей» [19, с. 223].

Особливим об'єктом державного управління у сфері забезпечення національної безпеки має стати боротьба з економічною злочинністю. Це

зумовлено насамперед тим, що на державу як соціальний інститут покладено завдання регулювання економічних інтересів у суспільстві, які в свою чергу складають основу вчинення особою економічного злочину. Державне управління має забезпечувати як запобігання економічній злочинності, так і протидію їй, а також створювати механізми боротьби з нею.

Боротьба з економічною злочинністю як об'єктом державного управління є особливою складовою наукового пізнання. Це пов'язано з тим, що економічна злочинність є об'єктом дослідження різних суспільних наук. Вважаємо, що проблематика економічної злочинності знаходиться на стику таких галузей наукових знань, зокрема: економічних наук з позиції впливу на розвиток та безпечне функціонування економічних систем різних рівнів; юридичні науки в частині правового регулювання боротьби з економічною злочинністю та сферах і галузях права, пов'язаних з їх вчиненням; соціологічні науки з точки зору впливу економічних злочинів на розвиток суспільства; психологічні науки з позицій формування психологічного профілю суб'єктів економічних злочинів; політологія з позицій розвитку політичної свідомості у боротьбі з економічними злочинами; військові науки з точки зору впливу економічних злочинів на воєнно-економічну безпеку держави.

Варто зазначити, що згадані галузі наукових знань взаємодіють у частинах наукових досліджень у галузі державно-управлінських наук. Адже розробка державної політики має враховувати всі сфери суспільного життя з метою розробки комплексу заходів протидії економічній злочинності як інструменту забезпечення належного рівня економічної безпеки держави.

Усе вищезазначене актуалізує необхідність оцінки сучасного стану дослідження проблем протидії економічній злочинності різними суспільними науками та науками про державне управління, зокрема. Це дасть змогу окреслити предметно-об'єктне поле як даного дослідження, так і державного управління в цілому, а також здійснити емпіричний аналіз наукових знань з досліджуваної проблеми. Оцінка стану висвітлення окремої проблеми в певній науці не є новою, а виникла в другій половині ХХ ст.

Об'єктом дослідження у сфері державного управління та адміністрування (державного управління), який не втрачає своєї актуальності, є економічна безпека держави. Економічна сфера пропонує всі сфери державного управління, а від її рівня залежать інші сфери національної безпеки. Питання економічної безпеки не є новим для наук про державне управління, але більшою мірою це питання розглядалося у сферах реалізації економічної політики. Сьогодні надзвичайно гостро постає питання забезпечення економічної безпеки держави в умовах високого рівня економічної злочинності.

«Минуле ХХ століття було не тільки століттям бурхливого науково-технічного прогресу, а й століттям жорстокого винищення людей у військових конфліктах, а також високого зростання злочинності. Стурбованість суспільства майже постійним зростанням злочинності навколо світу є сигналом до більш інтенсивного наукового вивчення цієї проблеми. Масштаби цього явища ще не вивчені через його високу латентність (тобто приховану, незареєстровану частину). Прямий і непрямий економічний збиток від злочинності в різних країнах становить кілька відсотків ВВП» [3, с. 6].

Зазначене актуалізує наукові дослідження в контексті розширення об'єкта пізнання наук про державне управління у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Так, на сьогодні потребують уточнення межі державної політики у сфері протидії економічній злочинності як загрози національній безпеці держави з позицій розробки методичних положень державного управління.

Питання протидії економічній злочинності як загрози економічній безпеці держави порушувалось у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: Бойко А.М., Іващенко В., Безрутченко В.С., Беницький А.С., Розовський Б.Г., Якимов О., Ю., Франчук В.В., Юртаєва К.В., Мельник В., Мельник О., Харуст Ю., Мельничук Т.В., Роман О., Кальман О.Г., Базуряк І.М., Пилипенко Н.В., Кравчук С., Кузнецова Н.Ф., Є.І. Петров, Р.Н. Марченко, Л. В. Барінова, І. І. Рогов, Ю. В. Р. Йосипів. та інші.

Отже, економічна злочинність стала об'єктом наукових досліджень у різних галузях наукових знань: економічних, юридичних, психологічних, соціальних наук та наук про державне управління.

Слід зазначити, що в більшості наукових робіт порушувалися питання характеристики та ознак економічних злочинів. Проте для цілей державного управління у сфері протидії економічній злочинності для забезпечення належного рівня національної економічної безпеки виникає необхідність дослідження економічної злочинності в контексті виявлення стимулів до вчинення економічних злочинів людьми. Це дасть змогу переглянути державну політику в контексті уникнення причин економічної злочинності та формування комплексу заходів щодо розвитку безпечної економічної системи держави.

Наслідки економічної злочинності для національної економічної безпеки настільки значні, що їх можна визначити як детермінанти ефективності економічної системи держави та можливості її існування в майбутньому. Економічна злочинність як загроза національній економічній безпеці характерна для різних економічних і політичних систем.

Дослідник проблем економіки злочинності Андрієнко Ю.В. зазначає, що "злочинність як антисуспільне явище виникла на зорі людства. Як відомо з одного з найдавніших історичних документів про історію людства - Старого Заповіту, третя людина на землі - Каїн - убив четверту людину". - його брат Авель, через ревності. Відтоді винищення людиною собі подібних нітрохи не поступалося за масштабами подібному широко поширеному явищу у тваринному світі, заснованому не на розумі, а на розумному інстинкті» [3, с. 6].

Історично економічна злочинність супроводжувала розвиток людства з часів первісного ладу, а саме з часів об'єднання общин у різного роду формації. У результаті такі утворення стали основою формування державності та виникнення перших держав у світі.

Своєрідним каталізатором формування держави та інститутів державного управління стала економічна злочинність та врегулювання економічних

інтересів різних соціальних груп. Сьогодні неможливо уявити, яким би був стан економічної злочинності, якби держава не виконувала правоохоронну функцію та не встановлювала обмеження господарської діяльності та впливу на неї різних суб'єктів. Вважається, що першим набором правових норм щодо економічної злочинності були закони Хаммурапі в стародавньому Вавилоні. Так, статті 6 - 126 Зводу законів Хаммурапі стосуються регулювання господарської діяльності, зокрема захисту прав власності. Ці закони встановлюють не тільки правила господарської діяльності, а й види покарань за їх порушення.

Пізніше, з розвитком торгівлі та різних видів господарської діяльності, економічна злочинність набула різноманітних форм і сфер поширення. Якщо десятиліття тому найпоширенішими видами економічних злочинів були ухилення від сплати мита, то сьогодні економічні злочини пов'язані з фінансовими махінаціями, пов'язаними з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій. Сучасні цифрові технології дозволяють уникати та запобігати певним видам економічних злочинів у сфері запобігання та протидії економічним злочинам, а також реалізовувати їх за умови низького рівня кібербезпеки суб'єктів господарювання.

Відповідно необхідно трансформувати методи боротьби з економічною злочинністю, розвинути правові механізми державного управління, змінити діяльність державних установ, змінити функції розкриття економічних злочинів та притягнення винних до відповідальності. Економічні злочини мають велике значення з позиції державного управління національною безпекою, а тому повинні вивчатися в усіх аспектах прояву, від мотиву до встановлення відповідальності [19].

Основою економічних злочинів є інтереси людини. "В економічному житті суспільства велику роль відіграють економічні відносини між людьми. Від досконалості економічних відносин залежить не тільки розвиток способу виробництва, але й соціальна рівновага в суспільстві, його стабільність. Розв'язання проблеми соціальної справедливості безпосередньо пов'язана з їх

змістом, коли кожна особа та соціальна група отримує можливість користуватися різними видами соціальних благ залежно від суспільної корисності своєї діяльності, її необхідності для інших людей, суспільства, держави, зокрема, для реалізації своїх економічних інтересів. Економічні інтереси — це об'єктивні мотиви діяльності людей, що відображають їх місце в системі суспільного виробництва» [14, с. 45].

Варто зазначити, що представлена теза значною мірою характеризує ідеальне суспільство, але в окремих випадках досягнення економічних інтересів може стати мотивом вчинення економічного злочину. У кримінології зазначені категорії тісно пов'язані між собою: "конкретний вольовий акт, підкоряючись закону причинності, виникає в результаті тісної взаємодії трьох причинно-наслідкових зв'язків. Людина стає на шлях протиправної поведінки, намагаючись задовольнити свої потреби. Таким чином формується інтерес, мотивація. Певним поштовхом, «каталізатором» виступатиме конкретна ситуація, в якій перебувала особа до вчинення протиправних дій. Перед актом злочинної поведінки відбувається передбачення можливих наслідків у сфері запобігання та протидії економічній злочинності, реалізації бажання, планування поведінки з урахуванням реальної ситуації та власних можливостей, людина більш-менш точно моделює майбутній вчинок» [10].

Людина та її поведінка мають стати відправною точкою наукового дослідження проблем державної політики у сфері протидії економічній злочинності як загрози національній економічній безпеці. Варто підкреслити, що до вчинення економічних злочинів спонукає особу чи групу осіб чи цілі соціальні інститути сукупність факторів, зумовлена економічним інтересом. «Інтерес, яким би він не здавався на перший погляд, завжди є суто людською властивістю. Інакше кажучи, це прояв самої людини в суспільстві, а тому його зміст суто індивідуальний» [16, с. 55].

Економічний інтерес супроводжує функціонування людини на різних етапах розвитку соціально-економічних відносин. Власне, процент є основою формування економічних відносин у суспільстві і становить їх зміст,

визначаючи властивості економічних відносин певного суспільства з урахуванням певного етапу історичного розвитку.

Кушнар'ов І.В. зазначає, що «насамперед необхідно звернути увагу на те, що будь-які суспільні відносини виникають внаслідок того, що кожна людина прагне реалізувати свої потреби, інтереси та цінності, які в сукупності складають мотиваційну сферу людської свідомості». Завдяки суперечливому поєднанню в людині властивостей відкритих і закритих систем її свідомість є як суб'єктивним образом об'єктивної реальності, так і внутрішнім світом особистості. Звичайно, кожна людина протягом свого життя піддається впливу різноманітних факторів, але вони проходять через свідомість людини і не визначають фатально й однозначно вибір індивідом того чи іншого варіанту поведінки. Можна сказати, що всі суспільні явища і процеси, як позитивні, так і негативні, є результатом сукупності численні людські рішення, а так звані соціальні закони відображають повторення рішень в однакових умовах.

При цьому кожна особа приймає рішення особисто, виходячи з власних цінностей і переконань у сфері запобігання та протидії економічній злочинності, і досить часто приймає такі рішення всупереч науково встановленим закономірностям» [13, С. 90].

Саме тому для дослідження економічної злочинності з позицій державного управління національною безпекою держави необхідно враховувати цілий комплекс факторів, які зумовлюють протиправну економічну діяльність особи.

1.2. Економічна злочинність як суспільне явище та загроза національним інтересам держави

У більшості випадків економічні інтереси характеризують досягнення певного рівня потреб відповідно до піраміди потреб Абрахама Маслоу. Ще в 1943 році американський психолог в одній зі своїх публікацій виклав результати свого дослідження потреб людини. «І. Маслоу стверджував, що в

поведінці людини домінують потреби найнижчого незадоволеного рівня, і людина віддає їм пріоритет тільки тоді, коли задоволені потреби нижчого порівняно з ним рівня. Це означає, що людина починає дбати про свій безпека, коли він задовольняє найнагальнішу потребу - біологічне виживання. Прагнення любові та поваги виходить на перший план, коли людина матеріально забезпечена, має захист від природних і соціальних загроз і перспективу на майбутнє (сім'я, здоров'я, власність). питання гідності, поваги, а тим більше самореалізації не належать до пріоритетів без задоволення потреб попереднього рівня» [24, с. 12-13]. Вчений визначив усі потреби за п'ятьма ієрархічними рівнями і встановив, що рух до потреб вищого рівня неможливий без досягнення потреб нижчих рівнів. Варто зазначити, що піраміда потреб Маслоу як термін в економічних і психологічних дослідженнях з'явилася пізніше, і вчені доповнили піраміду іншими рівнями потреб людини. У нашому випадку ми зосередимося на класичному розумінні потреб і спробуємо визначити напрями їх досягнення з позиції вчинення економічних злочинів, тобто розглядатимемо економічну злочинність як засіб задоволення відповідних потреб особи та економічні інтереси соціальних інститутів.

"Економічні інтереси людей є рушійною силою їх економічної діяльності. У процесі цієї діяльності вони намагаються реалізувати свої інтереси, тісно пов'язані з їхніми потребами, хоча й відмінні від них. Потреби людей є проявом об'єктивної потреби створити умови для свого життя. Такими є їхні потреби в їжі, теплі, одязі, житлі та ін. Те саме можна сказати про духовні та інші потреби. У свою чергу, в інтересах вираження способів і методів задоволення потреб. Це стосується інтереси людей і соціальних груп» [10, с. 8].

Слід зазначити, що одним із способів і способів досягнення певного інтересу як для особи, так і для соціальної групи можуть бути економічні злочини. Цікавим фактом є те, що якщо економічні злочини в класичному розумінні спрямовані на досягнення економічного інтересу, під яким розуміється незаконна економічна вигода, то окремі види економічних злочинів спрямовані на досягнення економічних інтересів, які визначають статус особи

чи групи осіб. в суспільстві. Це стосується насамперед мафіозних утворень на Сицилії, основною метою яких на початковому етапі була власне безпека, а не економічна вигода [13].

Фактично забезпечення економічних інтересів може слугувати мотивом господарської діяльності особи чи групи осіб, яка реалізується через законну чи незаконну економічну діяльність. Досить влучно охарактеризував зв'язок між мотивацією та досягненням економічних інтересів Нестенко А.: «Результатом визнання об'єктивних економічних інтересів є, зокрема, поява певних мотивів діяльності людей, їх бажань, прагнень і суб'єктивної зацікавленості в певних діях. Ця суб'єктивна зацікавленість людини або соціальної групи в промислі виступає як більш-менш повний прояв в їх індивідуальному або груповому визнанні своїх об'єктивних інтересів. Таким чином, суб'єктивна зацікавленість людей у підвищенні ефективності своєї господарської діяльності відображає їх об'єктивні економічні дії, інтереси, закладені в діючій системі оплати праці. Згаданий об'єктивний матеріальний інтерес суб'єктивний тільки за формою, оскільки проявляється як момент внутрішнього світу суб'єкта, його свідомості. Він об'єктивний за змістом, оскільки відображає те, що існує в об'єктивній економічній дійсності» [16].

Таким чином, з позицій оцінки мотивів економічних злочинів людей і соціальних груп усі види потреб можна згрупувати таким чином:

- потреби людини, пов'язані із забезпеченням її фізіологічного розвитку;
- потреби людини, пов'язані з її становищем у суспільстві.

Відповідно, людину слід розглядати як біологічну істоту і як члена суспільства. Відповідно всі рівні піраміди потреб можна представити у вигляді двох напрямків, а саме:

- ті, що характеризують людину як фізичну істоту;
- ті, що характеризують людину як соціально-економічного агента.

"Щоб зрозуміти сутність цих взаємозв'язків, необхідно виділити з різноманітних процесів і явищ безперервні чинники, що лежать в основі існування людської спільноти. Людина як біологічна істота має певний набір

вітальних (життєвих) потреб, які потребують життєдіяльності людини, а також життєдіяльності людини". як члена суспільства – на певному етапі розвитку формуються соціальні (інформаційні) потреби, економічні потреби, задоволення яких є головним стимулом діяльності людини, як окремої людини, так і спільноти людей у цілому.

Життєво важливі потреби — базові, фундаментальні, без задоволення яких неможлива діяльність і розвиток людини як розумної істоти. Необхідність співіснування та співіснування зумовила появу правил виробництва, обміну, розподілу та споживання, що призвело до виникнення та закріплення соціально-економічних потреб. Економічні відносини — це сукупність відносин між людьми з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних і нематеріальних благ. У ході історичного ускладнення суспільства ці відносини істотно змінилися, від окремих натуральних господарств до того, що ми зараз називаємо ринком, від прямої взаємодії споживача і виробника до соціально опосередкованого покупця і продавця» [12, с.213].

Насправді потреби спонукають до економічної діяльності людини в суспільстві. Кожен тип потреби характеризує людину як фізичну істоту (потреби безпеки та фізіологічні потреби) і як соціального агента (потреби самоактуалізації, потреби визнання та потреби соціалізації). Всі види потреб взаємопов'язані і можуть забезпечувати одна одну. Крім того, потреби людини як соціального агента і як фізичної особи спонукають її до економічної діяльності, яка в свою чергу знаходиться на перетині інтересів різних індивідів.

Фокін Н.І. вказує на те, що «потреба є основним економічним поняттям. У цій якості потреба розуміється як внутрішній мотив, який спонукає до економічної діяльності. Що є основою мотиву? Відсутність чогось необхідного для підтримки життя та розвитку особистості, підприємства та економіки в цілому. Коли потреби реалізовані, вони постають як економічні інтереси» [21, с. 9]. Потреби та інтереси людини визначаються суспільними відносинами, природно-кліматичними умовами та сукупністю інших соціальних факторів.

«Функціонування потреби можна представити у вигляді прямого і зворотного зв'язку з середовищем: середовище впливає на потребу, а потреба, у свою чергу, впливає на середовище» [194, с. 112]. Це визначає особливості задоволення потреб через господарську діяльність людини. Економічна діяльність людини в суспільстві відбувається двома способами: легальним і нелегальним. Таким чином, при вивченні окремого економічного злочину забезпечення відповідної потреби виступатиме мотивом його вчинення, а при вивченні економічної злочинності в цілому визначатиме економічний інтерес, який переслідує відповідний соціальний інститут.

У своїх попередніх роботах автор подавав результати таких досліджень тільки в контексті впливу господарської діяльності людини на довкілля. Так, у дослідженні [258] було обґрунтовано наступне: «Загалом можна сказати, що людина як економічний суб'єкт є тандемом людини як фізичної особи з набором мотивів і потреб, які вироблені людство протягом відповідних соціально-економічних трансформаційних епох... Людина одночасно є складовою біофізичних систем і, будучи фактором впливу на них, постійно взаємодіє і нерозривно пов'язана одна з одною: дії людини впливають на біофізичну систему, змінюючи її вихідний стан і викликаючи оборотні та незворотні перетворення; біофізичні сили та їх зміни впливають на добробут людини, а люди, у свою чергу, реагують на ці сили». Подібним чином людина поглинена розвитком суспільства та економіки. Подекуди такий розвиток може відбуватися як екстенсивно, так і інтенсивно, або може відбуватися падіння показників розвитку різних систем функціонування суспільства.

Розглянемо специфіку зазначеної взаємодії в контексті наступних положень:

1. Потреби людини залежно від свого прояву визначають напрями економічної діяльності. Причому як фізіологічні потреби, так і потреби, пов'язані з соціальною реалізацією, залежать від комплексу факторів, які можна згрупувати наступним чином: специфіка суспільних відносин і природно-кліматичні умови. Варто зазначити, що як специфіка суспільних відносин, так і

природно-кліматичні умови визначають як структуру потреб, так і процес їх забезпечення через господарську діяльність людини.

Таким чином, суспільні відносини та природно-кліматичні умови впливають на економічну систему, визначають її інституційний розвиток і галузеву спрямованість, механізми і способи реалізації економічних процесів, а також способи і способи здійснення господарської діяльності шляхом економічних злочинів.

Від зазначених факторів залежать сфери економічних злочинів. Наприклад, для держав, які мають значні запаси природних ресурсів, економічні злочини, пов'язані з незаконним видобуванням природних ресурсів, характерні для Житомирської та Рівненської областей у контексті незаконного видобутку бурштину. Від цифровізації суспільних відносин у суспільстві залежать механізми та способи вчинення економічних злочинів. Таким чином, країни з високим рівнем цифровізації суспільних відносин характеризуються економічними злочинами в кіберпросторі.

Релігія також є важливим чинником, оскільки вона закладає психічні особливості поведінки людини, оскільки ортодоксальні положення тих чи інших релігій можуть впливати на поведінку людини та її сприйняття того, що дозволено і що заборонено. Особлива перевага релігійного чинника характерна для країн поширення ісламу. "Ісламська економічна доктрина пропагує три основні принципи розвитку соціально-економічних відносин у суспільстві: багатоманітність форм власності, обмеження економічної діяльності, соціальну справедливість. Зазначені принципи виведені на основі основних положень ісламу, які є обов'язковими для кожного суб'єкта господарювання, і має забезпечити відповідність економічної системи положенням ісламу» [48, с. 8]. Так, у деяких мусульманських країнах шаріат має велике значення як інституційна основа формування цивільного законодавства та економічної системи країни.

Серед соціальних чинників важливе значення має економічна, політична та культурна переорієнтація держави. Це характерно для країн пострадянського

простору і тих економічних злочинів, які характерні для більшості з них у 90-х роках.

«Наразі склалася така ситуація, що норми традиційної економічної культури не працюють, нова культура ще не сформувалася. Практичний досвід впровадження нових рис економічної культури відсутній. Стереотипи ринкової поведінки ще не склалися. Зміни в масовій економічній свідомості проявляються у двох формах. Першою формою культурної переорієнтації є засвоєння нових стереотипів економічної поведінки, відповідних ринковій економіці, культурі цивілізованих країн світу. За короткий проміжок часу з початку ринкових реформ населення країни зіткнулося з багатьма новими стереотипами поведінки. Друга форма протилежна першій, полягає в обході законів, громадянських заборон, порушенні норм. Виникають певні стереотипи поведінки, як реакція на об'єктивні умови, що є наслідком політики. Зіткнення нових стандартів поведінки в економіці з традиційними моделями, які супроводжують цей процес конфліктів, вимагає серйозного наукового розуміння сутності явища, умов, факторів і напрямків його трансформації. Звичайно, при аналізі цього явища необхідний інституційний підхід» [23, с. 11-12]. Саме тому, досліджуючи проблеми державного управління у сфері протидії економічній злочинності, необхідно враховувати: враховувати специфіку суспільних відносин і природно-кліматичних умов;

2. Господарська діяльність особи з позиції забезпечення відповідної сукупності потреб може здійснюватися легально і нелегально. Це залежить від середовища, в якому перебуває людина, її мотивів, ментальності, релігійності, національної самосвідомості. До законних способів задоволення потреб належать: по-перше, дозволені види діяльності; по-друге, діяльність у межах законодавства; по-третє, діяльність із дотриманням інших вимог. Дозволені види людської діяльності – це всі дозволені на законодавчому рівні види діяльності окремої особи, групи осіб, суб'єктів господарювання.

Формування переліку дозволених видів діяльності фізичних чи юридичних осіб визначається національним законодавством, на яке, в свою

чергу, впливає національна приналежність. Наприклад, такий перелік у країнах поширення ісламу буде значно ширшим, ніж у країнах Заходу, зокрема, щодо фінансового сектору та діяльності банківських установ. Кожен вид дозволеної діяльності як фізичної особи, так і суб'єктів господарювання підлягає певним правовим обмеженням, які можуть визначатися різними галузями законодавства, наприклад: господарським, податковим, трудовим, екологічним, міжнародним. Крім того, обмеження діяльності суб'єктів господарювання можуть визначатися шляхом конкретизації її здійснення в певній галузі народного господарства. Окрім вищезазначених особливостей задоволення потреб, законні способи можуть бути обмежені не тільки національним законодавством, а й міжнародними угодами чи регіональними підзаконними актами. Загалом правові способи задоволення потреб є основою господарської діяльності людини.

3. До протиправних способів забезпечення інтересів і потреб особи чи групи осіб належать: заборонені види діяльності, порушення вимог щодо дозволених видів діяльності, фінансування заборонених видів діяльності та інші протиправні дії. Говорячи про заборонені види діяльності, варто віднести ті види, які здійснюються особою або групою осіб і це:

- по-перше, незаконна діяльність в цілому (наприклад, виробництво та продаж наркотиків, торгівля людьми, проституція тощо);

- по-друге, заборонені для конкретних суб'єктів у частині обмежень, встановлених податковим законодавством, галузевим законодавством (наприклад, у сфері медицини, лісокористування, землекористування, гірничої справи тощо);

- по-третє, види діяльності, які загалом дозволені в державі, але відповідний суб'єкт не отримав дозволу на її здійснення.

Зазначимо, що в цьому контексті формування законодавства, яке регулює економічну діяльність у державі, залежить від низки ментальних, релігійних та національних особливостей. Цікавим прикладом є країни поширення ісламу, в яких серед інститутів регулювання економічної діяльності велике значення має

шаріат, який визначає такі важливі економічні категорії: гарар – уникнення будь-якої інформаційної асиметрії на ринку; мейсир - основним фактором отримання доходу повинні бути не фінансові операції, а виробництво і торгівля; риба - заборона банківських відсотків та інших видів діяльності.

Важливою складовою протиправних засобів забезпечення потреб та інтересів особи є порушення вимог щодо дозволених видів діяльності. Таким чином, для кожного з дозволених видів діяльності встановлюються вимоги, які можуть бути визначені ліцензійним законодавством, наприклад, щодо надання медичних послуг, освітніх послуг, видобутку корисних копалин тощо. Крім того, податкове законодавство відіграє важливу роль у здійсненні дозволених видів діяльності. Відповідно, особа або група осіб з метою підвищення ймовірності задоволення своїх потреб та інтересів можуть вчиняти відповідні дії щодо порушення відповідних законодавчих та підзаконних актів, що в цілому визначає спрямованість економічних злочинів.

Важливою складовою і особливо актуальною в сучасному світі є проблема фінансування протиправної діяльності. Прикладом цього є фінансування тероризму. Вчинення особою чи групою осіб такого злочинного діяння, як фінансування тероризму, за своєю природою може зумовлювати задоволення не тільки матеріальної потреби, а й потреб вищого рівня, зокрема: потреби в соціалізації; , потреба у визнанні, потреба в самореалізації. Адже тероризм за своєю природою може проявлятися в різних сферах суспільного життя та переслідувати релігійні та націоналістичні мотиви. Склад інших протиправних дій може визначатися національними та релігійними ознаками.

4. Загалом протиправні способи досягнення потреб у сфері економіки становлять економічний злочин. Важливу роль у змістовному наповненні економічної злочинності відіграє держава та вся система державного управління з урахуванням трьох гілок влади: законодавчої, виконавчої та судової. У цьому випадку держава діє з трьох позицій:

- по-перше, визначає межі економічної діяльності особи чи групи осіб, які, в свою чергу, є підставою для виявлення законних і незаконних способів задоволення потреб;

- по-друге, визначає та реалізує політику щодо боротьби з економічною злочинністю, а саме: формує систему нормативно-правового регулювання, визначає склад і структуру державних інституцій боротьби з економічною злочинністю та формує напрями налагодження зв'язку між ними;

- по-третє, визначає відповідальність осіб чи груп осіб за вчинені економічні злочини. Загалом держава як соціальний інститут формує низку вимог до господарської діяльності людини, які не виникають самі по собі, а формуються протягом певного часу шляхом взаємодії соціальних інститутів і еволюціонують залежно від середовища [24].

«Якщо якісь особливі форми взаємодії були локалізовані, то нове правило чи норма встановлюється в рамках окремої великої інституційної спільноти індивідів. При цьому зазначена фіксація може бути як формальною (у формі індивідуальних постанов, укази, рішення тощо) і неформальні (у формі звички, загальноприйнятої норми, визначеної моделі поведінки) Тут можливі два варіанти розвитку: перший – правила і норми в результаті затвердження демонструють свою неприйнятні для більшої громади і тому відкидаються більшістю, але можуть залишатися локальним, тобто вузькогруповим правилом; другий – правила і норми, що застосовуються на певній території, забезпечують ефективні взаємовідносини між суб'єктами господарювання і встановлюються як формальні правила». [14, с. 27].

Прикладами вищезазначеного можуть бути фактичні країни поширення ісламу Японія та Китай, де релігійно-ментальні та релігійні норми були включені в окремі формальні норми, представлені в законодавстві окремих країн. Крім того, варто зазначити, що в одних країнах заборонені види діяльності можуть бути прописані до дрібниць, а в інших – узагальнені, що також залежить від менталітету та релігійних особливостей суспільства.

Яскравим прикладом існування формальних і неформальних норм у контексті економічної злочинності є поява мафії на італійському острові Сицилія.

Найпоширенішими економічними злочинами в Україні та світі, які становлять найбільшу загрозу національній безпеці, є:

- недобросовісна конкуренція;
- легалізація (відмивання) коштів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму;
- рейдерство;
- нецільове використання бюджетних коштів;
- фіскальні злочини;
- корупція.

Зазначені види злочинів тією чи іншою мірою можуть задовольняти відповідні види потреб людини.

Отже, окремі види економічних злочинів спрямовані на забезпечення певних потреб людини. Проте, якщо розглядати економічні злочини не тільки з позиції мотивів окремої особи, а в контексті суспільства в цілому, то варто говорити про таку економічну категорію, як економічні інтереси. У цьому контексті ми вважаємо, що сукупність потреб групи людей або суспільства в цілому становить економічний інтерес.

Економічний інтерес властивий практично всім соціальним інститутам, а в деяких аспектах виступає і як інститут. Дослідження економічних злочинів з позицій економічного інтересу найбільш повно визначає напрями формування державного управління, як системи, що забезпечує регулювання різних груп суспільних інтересів і визначає сукупність інтересів держави як соціального інституту.

РОЗДІЛ 2

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

2.1. Правовий механізм запобігання та протидії економічній злочинності в Україні

Відзначення і ефективне функціонування правового механізму, спрямованого на запобігання та протидію економічній злочинності, є визначальним завданням для будь-якої країни, що домінує в умовах сучасного глобалізованого світу. Україна, як держава у динамічному розвитку, не є винятком і вступає в боротьбу з економічною злочинністю, шукаючи оптимальні способи її запобігання та протидії через розробку та реалізацію правових механізмів.

Злочинність в економічному секторі включає в себе різноманітні правопорушення, такі як фінансові махінації, відмивання грошей, корупція, випадки економічної шахрайської діяльності та інші, які значно впливають на сталість та сталість національної економіки. Такі явища потребують комплексного та добре виваженого підходу, а саме належно оформленого та ефективного правового механізму, спрямованого на запобігання та протидію високотехнологічній економічній злочинності.

Сучасний стан правового механізму України у цьому контексті визначається як неоднозначний та непостійний, і вимагає ретельного аналізу та науково обґрунтованих рекомендацій для його подальшого удосконалення. З урахуванням існуючих викликів та тенденцій економічної злочинності, а також динаміки правового розвитку, ця дисертація спрямована на вивчення, аналіз та оцінку ефективності заходів, що вживаються в Україні для запобігання та протидії економічній злочинності [12].

В Україні існує комплекс правових механізмів, спрямованих на запобігання та протидію економічній злочинності. До основних юридичних засад, які регулюють цю сферу, входять:

1. Кримінальне законодавство: Визначає злочини економічної спрямованості, встановлює відповідальність за такі дії та визначає порядок розслідування та карного покарання.

Кримінальне законодавство визначає злочини економічної спрямованості, що становлять значущу складову частину правового регулювання в економічній сфері. Ці злочини, охоплюючи широкий спектр правопорушень, включають в себе такі категорії, як фінансові махінації, корупція, економічна шахрайська діяльність, податкові злочини, відмивання грошей та інші.

Однією з ключових функцій кримінального законодавства є встановлення відповідальності за вчинення таких економічних злочинів. Законодавство визначає конкретні злочини, їхні ознаки та елементи складу, а також передбачає кримінальні санкції, які застосовуються до осіб, винних у вчиненні таких правопорушень.

Порядок розслідування економічних злочинів, визначений кримінальним законодавством, передбачає комплексні заходи, спрямовані на встановлення обставин злочину, залучення винних до відповідальності та надання справедливого судового рішення. Розслідування таких справ може включати експертизи, перевірку фінансової діяльності, аналіз документації та інші заходи для забезпечення об'єктивності та компетентності.

Карне покарання, передбачене кримінальним законодавством за економічні злочини, може включати різні види покарань, такі як позбавлення волі, штрафи, конфіскацію майна та інші санкції, залежно від серйозності та обставин злочину.

Таким чином, кримінальне законодавство визначає основні принципи, заходи та відповідальність, спрямовані на запобігання та протидію економічній злочинності в сучасному суспільстві [34].

2. Господарське законодавство: Містить правила регулювання господарської діяльності, включаючи вимоги до фінансової звітності, оподаткування, конкуренції, тощо. Контроль за дотриманням цих правил сприяє запобіганню економічній злочинності.

Господарське законодавство є ключовим інструментом, що регулює господарську діяльність в сучасних умовах. Це включає в себе широкий спектр правил та норм, спрямованих на організацію та контроль над господарською сферою, зокрема фінансовою звітністю, оподаткуванням, конкуренцією та іншими важливими аспектами.

Важливою частиною господарського законодавства є вимоги до фінансової звітності, які зобов'язують підприємства надавати точну та своєчасну інформацію про свою фінансову діяльність. Це допомагає забезпечити прозорість та відкритість в господарському середовищі, а також ускладнює можливість фінансових махінацій та шахрайства.

Правила оподаткування, які визначаються господарським законодавством, визначають обов'язки платників податків та умови їхньої сплати. Ефективна система оподаткування виступає як елемент контролю за економічною активністю та допомагає уникати фінансових правопорушень.

Положення про конкуренцію в господарському законодавстві спрямовані на забезпечення справедливих умов конкуренції на ринку. Вони передбачають запобігання монопольним практикам та іншим обмеженням конкуренції, що сприяє створенню різноманітного та ефективного господарського середовища.

Контроль за дотриманням цих правил, що включає в себе механізми нагляду та санкцій, грає важливу роль у запобіганні економічній злочинності. Ефективна система регулювання господарської діяльності сприяє створенню стійких та етичних бізнес-практик, зменшуючи ризик виникнення правопорушень в економічній сфері [34].

3. Антикорупційне законодавство: Включає закони та механізми для боротьби з корупцією в різних сферах суспільства, включаючи економічний сектор.

Антикорупційне законодавство України є важливою складовою правової системи, спрямованою на запобігання та протидію корупції в різних сферах суспільства, включаючи економічний сектор. Це законодавство включає в себе комплекс норм, які регулюють поведінку державних службовців, бізнес-структур, громадян та інших суб'єктів влади та господарювання з метою запобігання та припинення корупційних дій.

Одним із ключових аспектів антикорупційного законодавства є визначення корупційних злочинів, встановлення відповідальності за їх вчинення та визначення механізмів їх розслідування та карного покарання. Зокрема, це стосується злочинів, пов'язаних із зловживанням владою, отриманням хабарів, фальсифікацією документів та інших дій, які сприяють поширенню корупції в економічній сфері.

Антикорупційне законодавство включає в себе також механізми прозорості та відкритості в управлінні, а також забезпечення прав громадян на доступ до інформації. Закони про декларування доходів, конфлікт інтересів та інші аспекти сприяють контролю за майновим станом та діяльністю посадових осіб, заважаючи можливості корупційних схем.

Урядові антикорупційні органи, такі як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) та Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), є ключовими інституціями, які здійснюють контроль та розслідування порушень антикорупційного законодавства.

Антикорупційне законодавство України має на меті створення ефективної системи протидії корупції, що сприяє розвитку правової держави та забезпеченню чесного та прозорого функціонування економічного сектору та державного управління [23].

4. Податкове законодавство: Встановлює правила сплати податків та зборів, а також відповідальність за їх ухилення або неправомірне зменшення.

Податкове законодавство України грає ключову роль у регулюванні системи оподаткування та визначенні правил сплати податків та зборів. Це комплекс правових норм, що встановлюють порядок обчислення, збору та

контролю за сплатою податків та зборів в Україні. Основною метою податкового законодавства є забезпечення фінансових ресурсів для функціонування держави та реалізації соціально-економічних завдань.

Податкове законодавство визначає різні види податків, такі як податок на прибуток, ПДВ, акцизний податок, податок на доходи фізичних осіб та інші. Кожен податок має свої особливості обчислення та порядок сплати, які визначаються відповідними статтями податкового кодексу.

Податкове законодавство також передбачає відповідальність за порушення податкових обов'язків, включаючи ухилення від сплати податків або неправомірне їх зменшення. Порушення податкового законодавства може призвести до застосування штрафів, пені, а в разі систематичних порушень – до кримінальної відповідальності.

У контексті боротьби з економічною злочинністю, податкове законодавство виконує важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості держави та виявленні порушень, пов'язаних із неправомірним використанням податкових механізмів.

Важливою частиною податкового законодавства є також встановлення прозорих та ефективних процедур адміністрування податків, що дозволяє забезпечити якісний контроль та зменшити можливість податкових правопорушень [44].

5. Законодавство про боротьбу з організованою злочинністю: Спрямоване на припинення та протидію діяльності організованих злочинних груп, які можуть включати елементи економічних злочинів.

Законодавство України про боротьбу з організованою злочинністю визначає норми та механізми, спрямовані на припинення та протидію діяльності організованих злочинних груп. Це комплекс правових актів, які регулюють виявлення, розслідування та припинення діяльності злочинних угруповань, які можуть включати елементи економічних злочинів.

Організована злочинність може охоплювати різні сфери, включаючи економічну. В зв'язку з цим, законодавство передбачає визначення злочинів,

пов'язаних з економічною діяльністю організованих злочинних груп, таких як фінансові махінації, легалізація доходів від злочинної діяльності, шахрайство та інші.

Основні напрямки боротьби з організованою злочинністю включають удосконалення правових норм, зміцнення правопорядку, розвиток системи розслідування, а також сприяння міжнародному співробітництву у цьому напрямку.

Законодавчі акти також передбачають заходи з попередження та припинення діяльності організованих злочинних груп на етапі планування та реалізації злочинів. Це може включати в себе моніторинг, аналіз та превентивні заходи з боку правоохоронних органів.

Законодавство також передбачає відповідальність для осіб, які здійснюють організовану злочинність, включаючи судове переслідування та покарання за скоєні правопорушення.

Таким чином, система законів, присвячених боротьбі з організованою злочинністю в Україні, створена з метою ефективного контролю, протидії та припинення злочинної діяльності організованих груп, включаючи ті, які можуть мати економічний характер [17].

6. Механізми фінансового моніторингу та протидії відмиванню грошей: Законодавчі та інші заходи, спрямовані на виявлення та запобігання відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом.

Україна впроваджує комплекс механізмів фінансового моніторингу та протидії відмиванню грошей. Ці механізми включають законодавчі та інші заходи, спрямовані на виявлення та запобігання відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом. Основні аспекти цих механізмів визначаються наступним чином:

Законодавча база: Закон про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом (ЛДНЗ): Основний закон, який визначає правові механізми та зобов'язання суб'єктів фінансового сектору у виявленні та повідомленні про підозрілі транзакції.

Фінансові Установи:

- Банки, фінансові інституції: зобов'язані вести фінансовий моніторинг, виявляти надмірно складні, великі чи підозрілі транзакції та подавати їх до Державної служби фінансового моніторингу України (ДСФМ).

- Державна служба фінансового моніторингу України (ДСФМ): орган, відповідальний за прийом, аналіз та зберігання інформації про підозрілі фінансові транзакції, а також передачу цієї інформації правоохоронним органам.

Обмін інформацією:

- Міжнародний рівень: Україна співпрацює з міжнародними організаціями та іншими країнами для обміну інформацією щодо виявлення та протидії відмиванню грошей.

Електронні засоби та технології:

- Електронна звітність: використання електронних систем для звітності та обміну інформацією між фінансовими установами та ДСФМ.

- Аналітичні технології: застосування сучасних технологій для аналізу великих обсягів фінансової інформації для виявлення аномальних та підозрілих зразків.

Освіта та навчання:

- Свідомість та Навички: підвищення свідомості фінансових працівників та інших суб'єктів щодо методів виявлення та запобігання відмиванню грошей.

Ці механізми разом утворюють систему, спрямовану на ефективне виявлення та протидію відмиванню грошей в Україні. Однак їхній постійний розвиток та вдосконалення важливі для ефективності цієї боротьби в умовах постійно змінних умов фінансового середовища [18; 34; 56].

7. Правила декларування майна та відсутності конфлікту інтересів: Закони, що вимагають від посадових осіб та осіб, які здійснюють громадські функції, декларування свого майна та уникнення конфлікту інтересів.

Правила декларування майна та уникнення конфлікту інтересів в Україні:

1. Закон про протидію корупції:

- Декларування майна: згідно з цим законом, посадові особи та особи, які здійснюють громадські функції, зобов'язані щорічно подавати декларації про своє майно та доходи.

2. Комітет з питань протидії корупції:

- Контроль та перевірка декларацій: спеціальний орган, відповідальний за контроль за декларуванням, перевірку достовірності інформації та вжиття заходів у разі виявлення порушень.

3. Правила етики та конфлікту інтересів:

- Законодавство про Конфлікт Інтересів: Встановлює стандарти поведінки та вимагає від посадових осіб уникати ситуацій, де їхні особисті інтереси можуть суперечити інтересам держави чи громадян.

4. Комісія з питань етики:

- Механізми розгляду порушень: спеціалізований орган, який розглядає скарги та випадки порушення етичних норм та вимог уникнення конфлікту інтересів.

5. Публічний доступ до декларацій:

- Прозорість та відкритість інформації: декларації посадових осіб є відкритими для громадськості, що забезпечує публічний контроль та участь у процесі виявлення можливих порушень.

6. Відповідальність за порушення:

- Кримінальна та дисциплінарна відповідальність: закон визначає санкції за неправдиву інформацію в деклараціях, а також за інші порушення правил етики та уникнення конфлікту інтересів.

7. Неприпустимість корупційних злочинів:

- Законодавство про корупційні злочини: встановлює кримінальну відповідальність за отримання хабарів, взяток та інших форм корупції, що можуть бути пов'язані з порушенням етичних та деклараційних правил.

8. Система перевірок та аудитів:

- Регулярні аудити та перевірки: використання аудиторських та контрольних заходів для впевненості у відповідності дій посадових осіб законодавчим вимогам.

Загальна мета цих правил і механізмів - забезпечити високий стандарт етики та ефективний контроль за діяльністю посадових осіб, максимально уникати конфліктів інтересів та забезпечувати чесність та прозорість у сфері державного управління [13].

Вищерозглянуті державні механізми становлять систему, спрямовану на забезпечення ефективної дії правового механізму протидії економічній злочинності в Україні. Тим не менше, важливо постійно удосконалювати та зміцнювати ці механізми відповідно до сучасних викликів і вимог.

2.2. Інституційний механізм запобігання та протидії економічній злочинності в Україні

Економічна злочинність в Україні є складною та багатогранною проблемою, що вимагає комплексного та ефективного підходу для запобігання та протидії. Інституційний механізм, який визначається як система законодавчих, виконавчих та контрольних органів, відіграє важливу роль у цьому процесі, забезпечуючи нормативно-правовий фундамент, ефективний контроль та виконання відповідних процедур.

Ціллю даного дослідження є глибокий аналіз інституційного механізму запобігання та протидії економічній злочинності в Україні, виявлення його сильних та слабких сторін, а також розгляд можливостей для подальшого вдосконалення.

У період переходу до ринкової економіки Україна стикається з викликами, пов'язаними зі збільшенням рівня корупції, відмиванням грошей, порушеннями в господарській сфері та іншими формами економічної злочинності. Це вимагає не лише прийняття ефективних заходів для протидії,

але і вдосконалення роботи інституцій, які відповідають за контроль та запобігання таким явищам [30; 44].

Засоби масової інформації та громадськість активно обговорюють ефективність діяльності антикорупційних та правоохоронних органів, але проблема економічної злочинності вимагає більш глибокого розуміння і вивчення інституційного механізму, що стоїть за цими процесами.

Дослідження буде акцентувати увагу на таких ключових аспектах, як роль Національного антикорупційного бюро, судової системи, податкових та фінансових інститутів, антимонопольного регулювання та інших елементів інституційного механізму.

Проаналізувавши та оцінивши діючий інституційний механізм, можна буде визначити можливі шляхи вдосконалення системи запобігання та протидії економічній злочинності в Україні для забезпечення сталого економічного розвитку та правової стабільності у країні [12].

Отже, інституційний механізм запобігання та протидії економічній злочинності в Україні включає в себе ряд спеціалізованих органів, законодавчих актів і процедур, спрямованих на забезпечення ефективного контролю, регулювання та запобігання злочинам у сфері економіки. Нижче представлені ключові складові інституційного механізму:

1. Національне антикорупційне бюро (НАБУ)

Національне антикорупційне бюро (НАБУ) є ключовим гравцем в інституційному механізмі запобігання та протидії економічній злочинності в Україні. Засноване в 2014 році, це агентство виконує значні функції та повноваження для забезпечення чесності та прозорості в економіці країни.

Основні функції та повноваження НАБУ:

1. Розслідування корупційних злочинів: НАБУ спеціалізується на розслідуванні корупційних правопорушень, зокрема в сфері економіки. Агентство здійснює велику кількість розслідувань, спрямованих на виявлення та припинення корупційних схем, в яких можуть бути втягнуті посадові особи та підприємства.

2. Виявлення незаконного збагачення: НАБУ має повноваження виявляти та розслідувати факти незаконного збагачення посадових осіб. Це важлива функція для попередження використання державних ресурсів в особистих цілях та забезпечення відповідальності за корупційні вчинки.

4. Притягнення до відповідальності: НАБУ може ініціювати судові процедури та притягати до відповідальності осіб, які винні у корупційних діях. Це включає подання справ до антикорупційного суду та сприяння проведенню справедливих судових процесів.

5. Співпраця з іншими органами: НАБУ взаємодіє з іншими правоохоронними та контролюючими органами для координації зусиль у боротьбі з корупцією та економічною злочинністю [23].

Національне антикорупційне бюро є ключовим ланцюгом в інституційному механізмі, оскільки воно відіграє визначальну роль у виявленні, розслідуванні та припиненні корупційних схем в економіці. Його наявність і ефективна робота є необхідним елементом для створення чесного та прозорого бізнес-середовища, що сприяє сталому економічному розвитку України.

2. Спеціалізовані суди

Створення спеціалізованих судів, призначених для розгляду економічних справ, є ключовим кроком в удосконаленні судової системи України. Це інноваційний підхід, спрямований на підвищення ефективності та спеціалізації судового процесу, зокрема в галузі економічної юстиції.

Основні аспекти створення та діяльності спеціалізованих судів у сфері економічної юстиції:

1. Ефективність судового процесу: спеціалізовані суди спроектовані для оптимізації судового процесу, забезпечуючи швидке та ефективне розглядання справ, пов'язаних з економічними правопорушеннями. Це сприяє вчасному вирішенню справ та покаранню правопорушників.

2. Спеціалізація і кваліфікація суддів: судді, які працюють у спеціалізованих судах, мають спеціальну підготовку та експертизу в галузі

економіки. Це гарантує високий рівень кваліфікації та обізнаність у складних економічних питаннях, що виникають у справах.

3. Прозорість і непоінформованість: спеціалізовані суди сприяють підвищенню прозорості та непоінформованості у розгляді справ, пов'язаних з економічними злочинами. Це важливо для відновлення довіри до судової системи серед громадськості та бізнес-спільноти.

4. Забезпечення правової відповідальності: спеціалізовані суди створюють сприятливий контекст для ефективного забезпечення правової відповідальності за економічні злочини. Вони грають ключову роль у притягненні до відповідальності осіб, які порушують економічні закони.

5. Розвиток юридичної системи: створення спеціалізованих судів сприяє розвитку юридичної системи, введенню нових методів роботи та удосконаленню практики розгляду економічних справ [45].

Створення спеціалізованих судів у галузі економічної юстиції є важливим стратегічним кроком для України у забезпеченні справедливості та правопорядку в економічному секторі.

3. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК):

Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) виступає як ключовий учасник у системі протидії корупції в Україні. Однією з його важливих функцій є контроль за деклараціями посадових осіб, спрямований на виявлення незаконного збагачення та конфліктів інтересів. Це інструмент, який відіграє значущу роль у підтримці прозорості та відповідальності в державному управлінні.

Основні аспекти контролю за деклараціями та роботи НАЗК:

1. Аудит декларацій посадових осіб: НАЗК проводить ретельний аудит декларацій, поданих посадовими особами, для виявлення можливих випадків незаконного збагачення чи порушень у декларуванні майна та доходів.

2. Виявлення конфліктів інтересів: Агентство активно займається виявленням та аналізом конфліктів інтересів у діяльності посадових осіб. Це важливий аспект у підтримці чесності та етичності в органах влади.

3. Публічний доступ до декларацій: НАЗК сприяє створенню механізмів публічного доступу до декларацій посадових осіб. Це забезпечує прозорість та можливість громадського контролю за діяльністю посадовців.

4. Проведення розслідувань та прийняття рішень: НАЗК має повноваження проводити розслідування у випадках порушень у декларуванні та незаконного збагачення. Основною метою є прийняття відповідних рішень та застосування санкцій у разі виявлення корупційних дій.

5. Співпраця з іншими органами протидії корупції: НАЗК активно співпрацює з іншими антикорупційними органами та правоохоронними структурами для координації зусиль у боротьбі з корупцією [50].

Контроль за деклараціями та запобігання незаконному збагаченню є стратегічно важливим напрямком діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції, спрямованим на створення прозорої та ефективної системи управління владою в Україні.

4. Фінансовий моніторинг:

Однією з ключових складових інституційного механізму протидії економічній злочинності в Україні є фінансовий моніторинг, який включає активну співпрацю з банками та іншими фінансовими установами. Ця співпраця має на меті виявлення та блокування фінансових операцій, пов'язаних із злочинами.

Основні аспекти діяльності у рамках фінансового моніторингу:

1. Аналіз фінансових транзакцій: здійснюється систематичний аналіз фінансових транзакцій, що дозволяє виявляти незвичайні чи підозрілі операції, які можуть бути пов'язані із злочинною діяльністю.

2. Виявлення відмивання грошей: фінансовий моніторинг спрямований на раннє виявлення та блокування спроб відмивання грошей, забезпечуючи ефективний контроль за перекладами коштів.

3. Співпраця із правоохоронними органами: фінансові установи активно співпрацюють з правоохоронними структурами, передаючи інформацію про виявлені фінансові аномалії та допомагаючи у розслідуванні.

4. Впровадження технологій: використання сучасних технологій та програмних засобів для автоматизованого моніторингу фінансових операцій та швидкого реагування на підозрілі випадки.

5. Навчання та інформування: проведення тренінгів та інформаційних заходів для працівників фінансових установ щодо виявлення та обробки підозрілих транзакцій [32].

Фінансовий моніторинг є ефективним інструментом в системі протидії економічній злочинності, забезпечуючи вчасне виявлення та припинення фінансових операцій, які можуть сприяти вчиненню злочинів, та сприяючи створенню безпечного та надійного фінансового середовища.

5. Державна служба фінансового моніторингу (ДСФМ):

Державна служба фінансового моніторингу в Україні виконує ключову роль у системі протидії фінансовій злочинності. Орган має комплексне завдання зі збору, обробки та аналізу інформації про фінансові операції для виявлення можливих ознак легалізації доходів злочинної діяльності.

Основні аспекти діяльності ДСФМ:

1. Збір інформації: державна служба фінансового моніторингу взаємодіє з різними фінансовими установами, банками та іншими суб'єктами для систематичного збору інформації про фінансові транзакції.

2. Обробка та аналіз: орган використовує сучасні методи та технології для обробки та аналізу великих обсягів фінансової інформації з метою виявлення незвичайних патернів та ознак можливої фінансової злочинності.

3. Виявлення легалізації доходів: ДСФМ акцентує увагу на виявленні ознак легалізації доходів, сприяючи розслідуванню та припиненню процесу відмивання грошей та інших фінансових злочинів.

4. Співпраця з правоохоронними органами: орган взаємодіє з правоохоронними структурами, надаючи їм необхідну інформацію та допомагаючи у розслідуванні фінансових злочинів.

5. Розробка рекомендацій: державна служба формулює рекомендації та пропозиції з удосконалення законодавства та практики боротьби з фінансовою злочинністю [56].

Діяльність Державної служби фінансового моніторингу є ключовою для створення ефективної системи запобігання фінансовій злочинності та легалізації незаконних доходів в Україні.

6. Державна податкова служба:

Державна податкова служба в Україні є ключовим органом у сфері оподаткування та фінансового контролю. Її діяльність націлена на забезпечення правильності та справедливості оподаткування, а також боротьбу з ухиленням від оподаткування.

Основні аспекти роботи ДПС:

1. Запобігання ухиленню від оподаткування: Державна податкова служба активно працює над запобіганням випадків ухилення від сплати податків. Це включає в себе перевірку фінансової звітності підприємств, аналіз податкових декларацій та виявлення можливих порушень.

2. Розслідування податкових порушень: ДПС веде розслідування у випадках порушень податкового законодавства. Це може включати в себе перевірку фінансових операцій, аудит платників податків та інші заходи для виявлення неправомірних дій.

3. Контроль за фінансовою звітністю: Державна податкова служба здійснює контроль за правильністю та достовірністю фінансової звітності підприємств. Це сприяє виявленню можливих маніпуляцій та шахрайських схем.

4. Розвиток законодавства: ДПС бере участь у розвитку та удосконаленні законодавства з питань оподаткування, спрямовуючи зміни на поліпшення ефективності та прозорості податкової системи.

5. Навчання та просвіта: орган проводить інформаційні кампанії та тренінги для підприємств та громадян з метою надання зрозумілої інформації щодо оподаткування та його правил [43].

Державна податкова служба в Україні відіграє ключову роль у створенні справедливої та ефективної системи оподаткування, сприяючи боротьбі з ухиленням від оподаткування та забезпеченню фінансової стабільності країни.

7. Антимонопольний комітет:

Антимонопольний комітет є ключовим регулятором у сфері забезпечення конкуренції та запобігання монопольній діяльності в Україні. Здійснюючи свою діяльність, комітет спрямовує зусилля на створення справедливих умов для бізнесу та захист прав споживачів.

Основні напрями роботи Антимонопольного комітету:

1. Запобігання монопольній діяльності: однією з ключових функцій Антимонопольного комітету є виявлення та припинення монопольних практик, спрямованих на обмеження конкуренції на ринку. Це може включати в себе перевірки підприємств на предмет домінуючого становища та недопущення зловживань цим становищем.

2. Захист прав споживачів: АМК відіграє важливу роль у захисті прав та інтересів споживачів, усуваючи можливі перешкоди для конкуренції та запобігаючи недостатньому вибору товарів чи послуг на ринку.

3. Антимонопольний аудит: Комітет здійснює періодичний антимонопольний аудит ринків, спрямований на виявлення порушень антимонопольного законодавства та усунення їх наслідків.

4. Попередження корупційних ризиків: АМК взаємодіє з іншими антикорупційними органами та службами з метою попередження та припинення корупційних схем, пов'язаних із монопольними практиками.

5. Розвиток конкуренції: Комітет приділяє увагу стимулюванню конкуренції та підтримці конкурентоспроможності підприємств, що сприяє ефективному функціонуванню ринків [23; 45].

Антимонопольний комітет в Україні грає критичну роль у формуванні здорової конкурентної середовища, сприяючи стійкому економічному розвитку та захисту прав споживачів.

8. Законодавчі та регуляторні заходи

Законодавчі та регуляторні заходи в протидії економічній злочинності включають в себе:

1. Розробка та прийняття законів: законодавчі органи активно займаються розробкою, удосконаленням та прийняттям законів, спрямованих на протидію економічній злочинності. Ці закони визначають правовий статус, відповідальність та механізми боротьби з різноманітними аспектами економічних правопорушень.

2. Нормативно-правове забезпечення реформ: законодавчі та регуляторні акти часто служать основою для впровадження реформ у сфері протидії корупції та економічної злочинності. Це може включати в себе створення нових органів, визначення їх повноважень та визначення стратегічних напрямків боротьби.

3. Інноваційні підходи: законодавчі заходи можуть сприяти впровадженню інноваційних методів протидії економічній злочинності, використовуючи, наприклад, технології блокчейн для забезпечення прозорості та ефективності в управлінні даними.

4. Запровадження відповідальності: законодавство встановлює механізми відповідальності за економічні злочини, включаючи кримінальну, адміністративну та цивільну відповідальність. Це може включати штрафи, позбавлення волі та інші санкції.

5. Міжнародне співробітництво: законодавчі ініціативи також можуть включати положення щодо співробітництва з іншими країнами та міжнародними організаціями для більш ефективної боротьби з транснаціональною економічною злочинністю.

6. Моніторинг та оцінка законодавства: регулярний моніторинг та оцінка ефективності законодавчих заходів дозволяють вчасно вносити зміни та доповнення для підтримки динамічного середовища боротьби з економічною злочинністю.

7. Заохочення дотримання правил: законодавство може передбачати систему стимулів для компаній та громадян, що дотримуються норм законодавства, а також суворі санкції для порушників.

8. Освіта та пропаганда: законодавчі заходи можуть покласти відповідальність за організацію освітніх та пропагандистських заходів, спрямованих на формування свідомості громадян щодо наслідків економічної злочинності [18].

Законодавчі та регуляторні інструменти відіграють важливу роль у створенні ефективного механізму протидії економічній злочинності, забезпечуючи не лише правовий, але й інституціональний фундамент для боротьби з цим явищем.

Отже, цей інституційний механізм створений для забезпечення комплексного, ефективного та системного підходу до запобігання та протидії економічній злочинності в Україні.

У світлі сучасних викликів та загроз економічній злочинності в Україні, наявність інституціонального механізму, спрямованого на запобігання та протидію таким явищам, є критичною. Враховуючи комплексність проблеми, інституційний підхід до боротьби з економічною злочинністю є найбільш ефективним.

Загальною метою інституційного механізму є не лише покарання порушників, але й створення умов для сталого зниження економічної злочинності, що підтримує розвиток ділового середовища та забезпечує правовий захист економічної системи. Інституційний механізм протидії економічній злочинності має сприяти створенню прозорих, ефективних та етичних умов для функціонування бізнесу та фінансових установ [35].

Запровадження та постійне вдосконалення законодавства, акцент на системному контролі та моніторингу, а також зміцнення ролі спеціалізованих інституцій є ключовими елементами успішного інституційного механізму. Прозорість та відповідальність на всіх рівнях суспільства взаємодіють з

правовими, фінансовими та судовими інструментами для формування ефективної системи протидії економічній злочинності.

Наголошуючи на важливості міжнародного співробітництва та впровадженні передових методів фінансового моніторингу, Україна має можливість не лише покращити внутрішній стан справ, але й підвищити свою роль у глобальній спільноті у сфері боротьби з економічною злочинністю [33].

Загальний успіх інституційного механізму буде вимірюватися не тільки кількістю припинених злочинних дій, але й ступенем довіри бізнес-середовища, високої ефективності правосуддя та сталого зростання економіки. Реформування інституційного механізму — це інвестиція у стабільну та справедливую економічну систему, яка служитиме інтересам громадян та бізнесу, сприяючи сталому розвитку країни.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

3.1. Міжнародна співпраця в сфері запобігання та протидії економічній злочинності

Сучасні тенденції глобалізації свідчать про її проникнення в усі сфери соціально-економічного життя суспільства, що зумовлює її ключову роль серед детермінант розвитку окремої держави. Це пов'язано насамперед з тим, що національні економічні системи є взаємозалежними і, відповідно, їх окремі структури та елементи також взаємозалежні один від одного. У таких умовах задоволення економічних інтересів як легально, так і нелегально відбувається не тільки на рівні економічної системи окремої держави, а й на рівні регіональної чи світової економічної системи.

Визначення проблеми рідко порушувалося в рамках наукових досліджень у сфері державного управління, тому за основу доцільно взяти праці вітчизняних та зарубіжних учених, які досліджували правові та дипломатичні аспекти взаємодії з міжн. правоохоронні організації в контексті запобігання та протидії економічній злочинності.

«Відомо, що боротьба зі злочинністю є внутрішньою функцією держави. Вона здійснюється на основі національних правових актів спеціально уповноваженими органами державної влади. Проте умови боротьби з національною злочинністю сьогодні значно ускладнюються зростанням кількості таких злочинів, які небезпечні не тільки для окремих країн, а й для всього людства в цілому, вимагають спільних зусиль і щоденної співпраці. Міжнародна спільнота з тривогою констатує стрімке поширення міжнародних злочинів. Це пояснюється організована злочинність зростає і стає транснаціональною. Злочини вчиняються все новими й новими способами,

раніше невідомими кримінологам. Тому проблема злочинності, яка донедавна вважалася виключно внутрішньою справою держави, наразі не може бути вирішена урядами тільки в індивідуальному порядку» [32, с. 12].

«Сучасні проблеми боротьби зі злочинністю не можуть бути успішно вирішені в межах однієї держави, оскільки відкритість кордонів у результаті демократичних процесів, що відбуваються в країнах, які раніше перебували за «залізною завісою», сприяє поширенню транснаціональної злочинності. За роки незалежності Україна приєдналася до багатьох європейських конвенцій, у тому числі з питань кримінального судочинства, двосторонніх угод про надання правової допомоги у цивільних і кримінальних справах, інших міжнародно-правових актів» [13, с. 1]

«Глобальна конкуренція здійснюється не стільки між країнами, скільки між транснаціональними відтворювальними системами, кожна з яких об'єднує безліч національних систем: формування населення, нагромадження капіталу, організації науки, а також виробничо-підприємницьких, банківських і кредитно-фінансових структур, що функціонують в масштабах світового ринку. Вживання нації в цих умовах вимагає нового державного регулювання, спрямованого на стимулювання конкурентних переваг і збереження національного суверенітету над основними системами життєзабезпечення і ресурсами країни, визначення та реалізації пріоритетів на довгострокову перспективу. соціально-економічного та науково-технічного розвитку Абсолютно очевидно, що змінюється і функція держави щодо запобігання та протидії злочинам, що вчиняються в економічній сфері» [21, с. 51]. Відповідно, реалізація правоохоронної функції держави має відбуватися як з позиції реалізації внутрішньої, так і зовнішньої політики, зокрема, у часткових взаємодіях з міжнародними правоохоронними організаціями.

В умовах глобалізації зростає рівень небезпеки економічної злочинності, як чинника, що порушує національні інтереси, та її загроза державному суверенітету, економічній стабільності, а в окремих випадках навіть територіальній цілісності. Відповідно, високий рівень суспільної небезпеки

економічних злочинів вимагає від системи державного управління та вітчизняних правоохоронних органів налагодження системи комунікацій на міжнародному рівні та визначення важливої ролі міжнародних правоохоронних організацій у формуванні державної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

На початковому етапі міжнародні відносини у сфері правоохоронної діяльності розвивалися в контексті пошуку злочинців на початковому етапі становлення держав як таких, що мали свої кордони, систему державного управління, сукупність правил соціальної поведінки (правомірної та протиправної) на території країни. В таких умовах взаємодія між країнами відбувалася через допомогу в розшуку та екстрадиції злочинців, які переховувалися в інших країнах. Досить цікавою є історична знахідка середини II століття до нашої ери, яка знаходиться в музеї Гамбурга. Так, згідно з текстом на дошці, афінська влада звертається до влади Олександрії з проханням знайти і видати злочинця, який є рабом, який вчинив крадіжку дорогоцінного каміння. «З історії Стародавньої Греції відомі факти видачі афінянами цареві Македонії Філіппу тих, хто вчинив замах на його життя, а також вимоги ахейських племен до Спарти про видачу її громадян, які напали на одного. У римській історії є приклади вимог про видачу Цезаря германцям за те, що він розпочав з ними несправедливу війну» [16].

Відповідно, протягом століть, навіть тисячоліть відносини між окремими державами відбувалися як у контексті політичних, економічних (торговельних) і соціальних аспектів, так і в контексті правоохоронної діяльності. Варто підкреслити, що до початку XIX ст. це питання особливо гостро не порушувалося, а стосувалося тільки видачі злочинців, які втікали за кордоном. З початком науково-технічного прогресу, який став чинником розвитку транспортної інфраструктури (наземного (автомобільного, залізничного) і водного) і трансформації економічних відносин, економічна злочинність вийшла за межі окремої країни і стала глобальною. проблема.

Зазначені напрямки співробітництва між країнами були спрямовані на вирішення окремих проблемних питань у контексті запобігання та протидії економічній злочинності, але не вирішували комплексу проблем, які згодом були пов'язані зі становленням світової економіки відповідно до зміни зміст, форми та засоби економічної злочинності. «надання міжнародної правової допомоги (міжнародного співробітництва) у сфері боротьби зі злочинністю — це врегульована нормами міжнародного та національного права скоординована діяльність різних держав, спрямована на захист інтересів особи, суспільства, держав, які уклали такі угоду між собою. Визначено, що така співпраця може бути ефективною тільки за умови уніфікації кримінального та кримінально-процесуального права шляхом його систематизації на основі спільних для країн-учасниць критеріїв. На підставі цього автор приходиться до висновку, що в сучасних умовах для забезпечення ефективної боротьби з транснаціональною злочинністю необхідна уніфікація кримінально-процесуального порядку притягнення винних до кримінальної відповідальності та розробка єдиних правових гарантій забезпечення необхідні права громадян, які беруть участь у сфері кримінального процесу» [13, с.10].

Говорячи про зазначені договори, не можна говорити про міжнародне спрямування правоохоронної діяльності, оскільки це тільки фрагментарні відносини між тією чи іншою країною. Загалом питання формування повноцінних взаємозв'язків правоохоронної діяльності почало формуватися наприкінці XIX ст. Варто зазначити, що в контексті нашого дослідження проблематику міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії економічній злочинності слід будувати не в контексті міжнародних договорів і конвенцій, а в напрямі формування взаємодії права. правоохоронні органи та формування міжнародних правоохоронних організацій.

Проте чітких правил співпраці в правоохоронних органах на цих конгресах не було сформовано, це питання було піднято тільки на наступному конгресі в 1914 році в Монако – «Першому міжнародному конгресі кримінальної поліції». Участь взяли 24 держави (Монако, Франція, Португалія,

Бельгія, Данія, Німеччина, Росія, Італія, Швейцарія, Сербія, Сполучені Штати Америки, Персія (Іран), Єгипет, Туреччина, Куба, Сальвадор), які направили 188 делегатів. на форумі. Особливістю цього стало визначення напрямків співпраці у сфері кримінальної поліції.

Виконання цих питань призупинено через загострення геополітичних зв'язків у зв'язку з Першою світовою війною. Робота в цьому напрямку активізувалась у 1923 р., коли 7 вересня на Міжнародному поліцейському конгресі у Відні було створено Інтерпол [11].

«Разом з тим Перша світова війна внесла свої історичні корективи і II Міжнародний конгрес кримінальної поліції вдалося скликати тільки в 1923 р. Результати його проведення були суттєвими 7 вересня 1923 року була створена постійно діюча організація - Міжнародна комісія кримінальної поліції (The International Criminal Police Commission). За прийнятим рішенням штаб-квартира МКУП була визначена у Відні, а спеціальний уповноважений (керівник) поліції Відня автоматично ставав її президентом. Визнання австрійського головування в організації створеної поліцейської структури пояснювалося наступними факторами. По -перше, австрійська поліція протягом багатьох років вела досьє на міжнародних злочинців. По-друге, Австрія висловила готовність забезпечувати місце перебування Міжнародної комісії кримінальної поліції і основні засоби фінансування. До 1939 р кожна європейська держава, крім Радянського Союзу, приєдналося до Міжнародної комісії кримінальної поліції. Важливим моментом в діяльності Міжнародної комісії кримінальної поліції, які мають значення і в наш час, були правила функціонування Комісії з повною повагою до національного суверенітету беруть участь в її діяльності держав. Поліцейські однієї держави, як було закріплено в найперших статутних документах, не могли за власним бажанням і ініціативи продовжувати свої дії в межах національних кордонів іншої країни. Міжнародна комісія кримінальної поліції була покликана служити інформаційним і координаційним центром і зверталася до відповідних державам, що входять до її складу, з проханнями щодо можливостей

затримання і швидкої видачі (екстрадиції) заарештованих злочинців. Члени Комісії боролися з загальною кримінальною злочинністю і не втручалися в політичні, расові та релігійні питання. Цей принцип і зараз залишається основоположним в діяльності Інтерполу» [7, с. 29-30].

Фактично в цей період починається формування цілісного інституційного механізму міжнародного співробітництва у правоохоронній сфері. Майже за сторіччя від початку інституційного міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії злочинності сформувався цілий комплекс таких напрямів і зв'язків. Механізм міжнародного співробітництва України у сфері правоохоронної діяльності проявляється як у підписанні двосторонніх та багатосторонніх угод, так і в участі в міжнародних та регіональних поліцейських організаціях. У контексті викладеного було приділено увагу видам міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії економічній злочинності. Це особливо важливо з точки зору формування системи такої взаємодії та визначення організаційних зв'язків між установами, що дозволить визначити напрями реформування вітчизняних правоохоронних органів як суб'єктів реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії економічній злочинності. Питання діяльності суб'єктів формування та реалізації державної політики є особливо важливою складовою організаційного процесу, без якої будь-яка діяльність втрачає ефективність та ефективність.

«Виділення соціальних систем-організацій в самостійний клас стало результатом суспільного розвитку, підсумком тривалого історичного процесу, еволюції свідомості в осягненні потреби людини в організації взаємних зусиль, спрямованих на протидію силам природи, на виживання людської популяції. На відміну від природних, утворених в достатній мірі стихійно, побудова штучних систем відповідає певному задуму, плану. Крім того, поняття «організація» має на увазі наявність в системі певної внутрішньої структури, стійких зв'язків між її елементами, а також механізмів функціонування» [20, с. 10].

Вивчивши комплекс міжнародних документів та офіційних сайтів міжнародних організацій, у тому числі міжнародних поліцейських, ми дійшли

висновку, що в цілому міжнародне співробітництво може мати різні властивості та зміст, що дозволяє згрупувати його за різними класифікаційними ознаками. і види.

За напрямками співробітництва вітчизняні та зарубіжні вчені виділяють такі види міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії економічній злочинності:

- презентаційний. Цей вид міжнародного співробітництва більшою мірою пов'язаний зі спільними міжнародними конференціями/симпозіумами/семінарами/круглими столами, учасниками яких є співробітники правоохоронних органів різних країн, які презентують свої розробки у сфері запобігання та протидії економічній злочинності, або вказати на проблеми, з якими вони стикаються, щоб визначити спільні дії для їх вирішення. Прикладом такого типу співпраці є діяльність Української секції Міжнародної поліцейської асоціації (ІРА): «за період діяльності ІРА налагодила ділові відносини з національними секціями Італії, Ізраїлю, Польщі, Словаччини, Угорщини, Чехії та країнах Балтії Члени нашої секції брали участь у конгресах МПА та конференціях Міжнародного виконавчого комітету, симпозіумі «Поліція – комунікація та загальний імідж» у Швейцарії, виставці МПА «Операційне обладнання місцевої поліції в Європа» (Італія) та інші науково-практичні конференції та семінари з питань удосконалення організації боротьби зі злочинністю» [21]. Реалізація зазначеного виду співробітництва потребує використання різноманітних механізмів реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії економічній злочинності, а саме: правового, інформаційного, організаційного;

- виховна. Це особливий вид міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії економічній злочинності, оскільки спрямований на підвищення професійного рівня правоохоронців та загальної якості діяльності вітчизняних правоохоронних органів через участь у різноманітних освітніх програмах. Освітній напрям міжнародного співробітництва може реалізовуватися як: обмін досвідом; навчальні семінари; навчання в

університетах / коледжах. Крім того, велика кількість українських поліцейських пройшли навчання в рамках «Програми обміну поліцейськими 2017» Європейського поліцейського коледжу (ЕРСО) у таких країнах, як Чорногорія, Німеччина та інших. Крім того, у вітчизняних правоохоронних органах існує практика короткострокового стажування в рамках міжнародних тренінгів та круглих столів. Це мало велике значення в реалізації цього виду співпраці «Стратегія розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року»;

- безпосередня взаємодія. Він полягає у безпосередній взаємодії правоохоронних органів у проведенні операцій із запобігання та протидії економічній злочинності. Цей вид взаємодії особливо важливий в умовах глобалізації, оскільки це той напрямок правоохоронної діяльності, який сьогодні має комплекс міжнародних правоохоронних організацій. Більш детально цей напрям розглянемо в контексті класифікації міжнародного співробітництва за суб'єктами, яке поділяється на: глобальне, регіональне, відомче, через «офіцерів зв'язку», через персональні контексти, через міжнародні організації;

- технічні та нішеві види допомоги. Міжнародна допомога правоохоронним органам як у контексті запобігання та протидії злочинності загалом, так і економічній зокрема може бути як технічною, так і матеріальною. Прикладами технічної допомоги є обмін інформацією в розшуку злочинців або виявленні економічних злочинів. Крім того, матеріальну допомогу можуть надати міжнародні організації, інформація про що розміщена на офіційному сайті МВС України.

За формою прояву можна виділити такі види міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії економічній злочинності:

Договір про співпрацю. двосторонні або багатосторонні угоди між урядами країн, окремими органами центральної виконавчої влади (Кабінет Міністрів України, Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство закордонних справ України), правоохоронними органами (Національна поліція,

Служба безпеки України).), контрольні органи (Рахункова палата України, Державна служба аудиту України, Служба фінансового моніторингу України).

«Двосторонній рівень співробітництва у боротьбі зі злочинністю сягає своїм корінням давнини. За сучасних умов воно не тільки не втратило свого значення - його роль невпинно зростає. Двосторонні угоди дозволяють більш повно врахувати характер відносин між двома державами, їхні інтереси за кожною конкретною проблемою. У зв'язку із цим найбільшого поширення набули двосторонні угоди з таких питань, як надання правової допомоги у кримінальних справах, видача злочинців, передача засуджених осіб для відбування покарання в країні, громадянами якої вони є тощо. За даними Міністерства внутрішніх справ та Міністерства закордонних справ України у договірній практиці України на сьогодні налічується кілька десятків таких угод. Здебільшого це договори про правову допомогу в цивільних і кримінальних справах. У частині, що стосується кримінально-процесуальної сфери, ці угоди регулюють порядок взаємодії судово-слідчих органів двох країн у процесі здійснення кримінального переслідування осіб, що перебувають поза межами тієї держави, на території якої скоєно злочини. Міждержавні й міжурядові двосторонні угоди зазвичай супроводжуються міжвідомчими, у яких конкретизується співробітництво окремих відомств, наприклад Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України, Державної митної служби України, більш детально визначаються їхні завдання, порядок вирішення питань, що належать до їхньої компетенції» [32, с. 11].

«Дво- та багатосторонні міжнародні договори про взаємну допомогу у кримінальних та інших категоріях справ, що регламентують, зокрема, порядок надіслання та виконання клопотань про надання міжнародної правової допомоги, не в повній мірі узгоджуються з контекстом даного розділу. Їх важливість у правоохоронній діяльності беззаперечна, проте вони укладаються, як правило, на рівні керівників урядів та вищих посадових осіб держав, а не окремих поліцейських відомств. Однак, останні також мають безпосереднє відношення до формування правової бази міжнародного співробітництва

зазначеної спрямованості, яке реалізується в укладенні двосторонніх угод у сфері боротьби зі злочинністю» [32, с. 21]. Сьогодні прикладами багатостороннього співробітництва є: Угода про співробітництво у боротьбі зі злочинністю в економічній сфері (Азербайджан, Вірменія, Грузія, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Росія, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан); Угода про асоціацію з Європейським Союзом та ін.

Прикладами двосторонніх угод у сфері міжнародного співробітництва у сфері запобігання та боротьби з економічною злочинністю є:

- Конвенція між Урядом України та Урядом Австрійської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на прибуток і майно України та Федерального органу з питань конкуренції Австрійської Республіки;

- Конвенція між Урядом України та Урядом Держави Ізраїль про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень щодо податків на доходи і капітал;

- Конвенція між Урядом України та Урядом Латвійської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи та майно;

- Конвенція між Урядом України та Урядом Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії про усунення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи та приріст капіталу;

- Конвенція між Урядом України та Урядом Фінляндської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та запобігання ухиленням від сплати податків стосовно податків на доходи та майно.

- Меморандум про взаєморозуміння між Генеральною прокуратурою України та Міністерством юстиції Канади;

- Меморандум про взаєморозуміння між Державним департаментом фінансового моніторингу, який діє у складі Міністерства фінансів України, та Підрозділом обробки фінансової інформації Королівства Бельгія щодо

співпраці у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних через злочинність;

- Меморандум про співпрацю у сфері конкурентної політики між Антимонопольним комітетом України та Радою з конкуренції Республіки Молдова;

- Принципова угода між Міністерством юстиції України та Міністерством юстиції Канади щодо співробітництва у сфері юстиції;

- Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Латвійської Республіки про співробітництво у боротьбі з тероризмом, незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та організованою злочинністю;

- Угода між Урядом Латвійської Республіки та Урядом України про передачу та прийом осіб;

- Угода між Урядом України та Урядом Канади про взаємну допомогу у кримінальних справах;

- Угода про співробітництво у боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом та іншими тяжкими злочинами;

- Угода про співробітництво у сфері протидії злочинності та правоохоронної діяльності між Урядом України та Урядом Держави Ізраїль;

Обмін інформацією. «Обмін інформацією оперативного характеру як такий присутній у переважній більшості видів міжнародного співробітництва. Неможливо, наприклад, провести спільну операцію з правоохоронними органами інших держав без взаємного інформування про обставини справи. У той же час, ця форма прояву співпраці успішно існує окремо від інших видів взаємодії у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю. Досить часто перед працівниками підрозділів боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, органів внутрішніх справ України постають питання обміну оперативними даними у рамках оперативно-розшукових та кримінальних справ, отримання інформації від державних установ, даних стосовно норм законодавства зарубіжних держав, осіб (у тому числі юридичних), які

потрапляють у поле зору правоохоронців, їх опитування, перевірки за наявними в іноземних колег базами даних, відстеження вхідних та вихідних з'єднань телефонних номерів, якими користуються останні, тощо» [32, с. 22]. На практиці існує два напрямки обміну інформацією: офіційний і неформальний.

- формальний обмін інформацією - здійснюється через офіційні документальні канали в частині отримання та/або відправлення офіційних документів щодо економічних злочинів або суб'єктів їх вчинення;

- неформальний обмін інформацією - здійснюється за допомогою недокументальних засобів зв'язку (телефонної розмови, електронної пошти чи інших засобів використання мережі Інтернет).

Здійснення спільних правоохоронних заходів здійснюється в такі способи:

- проведення оперативно-розшукових заходів, слідчих дій щодо економічних злочинів на території іншої держави;

- міжнародні операції та проекти співробітництва з попередження та протидії економічній злочинності, що поширюється за межі окремої країни;

- спільні оперативні розробки та розслідування у сфері запобігання та протидії економічній злочинності, що виходять за межі окремої країни.

Питання функціонування глобальних і регіональних правоохоронних органів у запобіганні та протидії економічній злочинності буде надалі досліджуватися нами в контексті діяльності Інтерполу та Європолу.

3.2. Розробка методичних рекомендацій щодо удосконалення правового механізму запобігання та протидії економічній злочинності

В сучасних умовах глобалізації та стрімкого розвитку економіки, запобігання та протидія економічній злочинності є надзвичайно актуальним завданням для будь-якої країни. Україна, як і багато інших країн, стикається з викликами, пов'язаними з різноманітними формами економічних

правопорушень, які негативно впливають на сталість соціально-економічного розвитку та довіру до інститутів.

Ця дослідницька робота спрямована на розробку методичних рекомендацій для удосконалення правового механізму запобігання та протидії економічній злочинності в Україні. Враховуючи сучасні тенденції, а також особливості національного законодавства та практики, дослідження спрямоване на визначення конкретних заходів та інструментів, які сприятимуть ефективній роботі правового механізму в цій сфері.

Основні завдання дослідження включають аналіз існуючого законодавства, вивчення міжнародних стандартів у сфері протидії економічній злочинності, оцінку ефективності інституційних структур, що відповідають за боротьбу з економічними правопорушеннями, та визначення найбільш критичних аспектів, які потребують удосконалення.

Мета дослідження полягає в розробці конкретних рекомендацій для вдосконалення правового механізму, зокрема, створення нових нормативно-правових актів, удосконалення механізмів контролю та моніторингу, а також збільшення ефективності судової системи у розгляді економічних справ.

Очікується, що результати дослідження сприятимуть подальшому розвитку та удосконаленню системи протидії економічній злочинності в Україні, сприяючи створенню сприятливого середовища для розвитку бізнесу та підвищенню довіри до правової системи.

Методичні рекомендації щодо удосконалення правового механізму запобігання та протидії економічній злочинності в Україні мають за мету вдосконалення існуючого законодавства та практики в цій сфері. Нижче подано детальні рекомендації для врахування при розробці та впровадженні нових нормативно-правових актів та поліпшенні інституційного середовища:

Розробка Комплексного Закону:

Рекомендується розробити комплексний закон, який об'єднає всі аспекти протидії економічній злочинності, а також враховуватиме міжнародні стандарти та кращі практики.

Є потреба забезпечити прозорість та доступність законодавства шляхом створення онлайн-платформи для загального доступу до законів, постанов, розпоряджень та інших нормативно-правових актів.

Нами розроблені методичні рекомендації щодо розробки комплексного закону щодо протидії економічній злочинності в Україні, що включає в себе наступне.

1. Аналіз міжнародних стандартів

Провести аналіз міжнародних стандартів щодо протидії економічній злочинності, зокрема врахувати рекомендації ООН, Європейського Союзу та інших визначених організацій. Включно:

- Вивчення та ідентифікація ключових міжнародних стандартів у сфері протидії економічній злочинності, таких як рекомендації ООН та нормативи Європейського Союзу.

- Забезпечення узгодженості міжнародних принципів з основними завданнями та цілями протидії економічній злочинності в Україні.

- Освоєння та вивчення кращих практик інших країн у сфері протидії економічній злочинності для визначення ефективних стратегій та заходів.

- Врахування специфічних умов та особливостей економічної ситуації в Україні при адаптації міжнародних стандартів.

- Розгляд можливостей міжнародної співпраці в боротьбі з економічною злочинністю та використання інструментів міжнародного права.

- Розробка механізму, який не лише відповідає міжнародним стандартам, а й сприяє подальшому розвитку системи протидії економічній злочинності в Україні.

- Перевірка можливостей використання інноваційних методів та технологій, які вже успішно застосовуються в інших країнах.

- Забезпечення навчання та підготовки спеціалізованих експертів, які здатні ефективно впроваджувати міжнародні стандарти в українських реаліях.

- Активна взаємодія з міжнародними організаціями та експертами для обміну досвідом та підтримки.

- Проведення регулярного моніторингу міжнародних змін та адаптація власних стратегій у відповідь на ці зміни.

2. Широкий закритий процес розробки

Забезпечити широкий та відкритий характер процесу розробки закону, включаючи консультації з представниками громадськості, бізнес-спільнот, правозахисників та експертів.

Розробка закону з протидії економічній злочинності повинна ґрунтуватися на широкому та відкритому діалозі з різними сегментами суспільства. Нижче подано методичні рекомендації для забезпечення широкого закритого процесу розробки законодавства:

1. Формування робочої групи: створення робочої групи, яка включає представників уряду, парламенту, громадськості, бізнес-спільнот, правозахисників та експертів у сфері економічної безпеки.

2. Проведення публічних обговорень: організація публічних обговорень та консультацій, що охоплюють різні шари суспільства. Це може бути здійснено через публічні засідання, вебінари, опитування громадськості та інші формати.

3. Інформаційна кампанія: проведення інформаційних кампаній щодо процесу розробки закону, його основних положень та потенційного впливу на суспільство.

4. Залучення експертів: залучення експертів з різних галузей, які можуть принести свої знання та досвід для покращення якості законопроекту.

5. Освітні програми: організація освітніх програм для громадськості, щоб розуміти основні аспекти економічної злочинності та необхідність протидії їй.

6. Інклюзивний підхід: забезпечення інклюзивного підходу, який враховує думки та погляди різних груп населення, включаючи меншини та вразливі категорії.

7. Регулярні оновлення: надання регулярних оновлень щодо процесу розробки закону, відповідь на відгуки громадськості та корекція заходів, якщо це необхідно.

8. Забезпечення конфіденційності: захист конфіденційності учасників діалогу, зокрема, тих, хто може боятися репресій або інших наслідків.

9. Збір та аналіз відгуків: систематичний збір та аналіз відгуків, щоб враховувати різні точки зору та покращити законопроект.

10. Завершення процесу публікацією: завершення процесу публікацією включає в себе:

- оголошення результатів: публічне оголошення результатів роботи робочої групи та підсумків консультацій для загального відома.

- офіційне представлення законопроекту: офіційне представлення законопроекту в парламенті та/або інших компетентних органах з подальшим початком законодавчого процесу.

- початок публічного обговорення законопроекту: початок нового етапу публічних обговорень, спрямованих на вислуховування відгуків щодо самого законопроекту.

- проведення додаткових заходів: залучення громадськості до додаткових заходів, таких як громадські слухання, круглі столи чи інші форми взаємодії.

- корегування законопроекту: врахування відгуків та пропозицій у подальшому вдосконаленні законопроекту.

- офіційне прийняття закону: остаточне прийняття закону після всіх етапів розгляду та внесених змін.

- інформування громадськості: публікація інформації щодо остаточного тексту закону та врахування відгуків.

- вдосконалення процесу: аналіз результатів, врахування негативних та позитивних аспектів для вдосконалення майбутніх процесів розробки законодавства.

Завершення процесу публікацією має створити прозорий та відкритий механізм, який враховує думки та інтереси громадськості у формуванні законодавства з протидії економічній злочинності.

3. Визначення ключових понять

Чітко визначити ключові поняття, пов'язані з економічною злочинністю, для уникнення неоднозначностей та сприяння однозначному тлумаченню закону.

Визначення ключових понять є важливим етапом у розробці законодавства з протидії економічній злочинності. Це створює основу для юридичної точності та уніфікації тлумачення термінів. Нижче наведено приклади ключових понять, які можуть бути визначені в законі:

1. Економічна злочинність:

- *Визначення:* будь-яка злочинна діяльність, спрямована на отримання незаконного матеріального прибутку або завдання шкоди економічним інтересам суспільства.

2. Незаконне збагачення:

- *Визначення:* набуття особою значного матеріального прибутку, яке не має законного пояснення та може бути пов'язане з економічними злочинами.

3. Фінансовий моніторинг:

- *Визначення:* систематичний аналіз та контроль фінансових операцій для виявлення та запобігання відмиванню коштів та іншим фінансовим злочинам.

3. Корупція:

- *Визначення:* зловживання посадовими особами своєю владою чи впливом для отримання незаконних вигод.

4. Організована злочинність:

- *Визначення:* діяльність злочинної групи, спрямована на систематичне вчинення серйозних злочинів за певною організаційною структурою.

5. Фінансові злочини:

- *Визначення:* злочини, пов'язані з фінансовою сферою, такі як шахрайство, відмивання грошей, фінансові шахрайства тощо.

6. Податкові злочини:

- *Визначення:* злочинні дії, спрямовані на ухилення від оподаткування або неправомірне зменшення податкових обов'язків.

7. Фінансова звітність:

- *Визначення*: система подання фінансової інформації підприємствами для забезпечення прозорості та контролю.

Чіткі та юридично визначені терміни допомагають уникнути розбіжностей у тлумаченні та сприяють ефективній роботі правових норм.

4. Використання системного підходу в процесі розробки проєкту закону

Застосовувати системний підхід до розробки закону, враховуючи взаємозв'язок різних його положень та їх вплив на різні сфери суспільства.

Системний підхід до розробки закону є ключовим елементом, оскільки він дозволяє розглядати проблему економічної злочинності у комплексі та враховувати взаємозв'язок його різних положень. Для досягнення цієї мети рекомендується виконати наступні кроки:

1. Комплексний аналіз:

Провести комплексний аналіз всіх аспектів економічної злочинності, визначивши основні причини та механізми вчинення злочинів.

2. Взаємозв'язок законів:

Урахувати взаємозв'язок нового закону з існуючим законодавством, особливо тими, що стосуються боротьби з економічною злочинністю.

3. Врахування сфер впливу:

Розглядати різні сфери суспільства, такі як бізнес, правоохоронна діяльність, громадськість, для визначення можливих впливів та відгуків.

4. Ефективність перевірки:

Визначити ефективні механізми перевірки впровадження та дотримання закону, зокрема, шляхом створення спеціальних контрольних органів або використання існуючих.

5. Залучення спеціалістів:

Залучити експертів із різних галузей (юристи, економісти, представники бізнесу тощо) для забезпечення компетентності та широкого розгляду питань.

6. Прозорість та діалог:

Забезпечити прозорість у розробці закону та відкритий діалог з різними зацікавленими сторонами, щоб забезпечити широкий розгляд питань та врахування різних поглядів.

7. Адаптація до змін:

Враховувати можливі зміни у соціально-економічному середовищі та адаптувати закон до нових умов.

8. Етапна реалізація:

Розглядати етапну реалізацію закону з визначенням пріоритетів та порядку впровадження його різних положень.

Системний підхід допоможе створити закон, який буде ефективним у різних аспектах та враховуватиме всі можливі впливи та наслідки.

5. Узгодженість із іншими законами

Забезпечити узгодженість нового закону з існуючим законодавством та іншими секторальними законами, зокрема кримінальним, податковим та господарським.

Узгодженість нового закону з існуючим законодавством та іншими секторальними законами є критично важливою для забезпечення його ефективності та нормального функціонування в правовому середовищі. Щоб це досягти, рекомендується виконати наступні кроки:

1. Аналіз існуючого законодавства:

Провести докладний аналіз існуючих законів, особливо тих, що стосуються боротьби з економічною злочинністю, кримінального правосуддя, податкової системи та господарської діяльності.

2. Узгодження визначень та термінів:

Забезпечити узгодженість визначень та термінів, використовуваних у новому законі, з аналогічними термінами у вже існуючих законах.

3. Врахування нормативів і стандартів:

Ураховувати встановлені нормативи та стандарти, які можуть застосовуватися до відповідних сфер законодавства.

4. Координація змісту:

Забезпечити, щоб положення нового закону були взаємно координовані з існуючими нормами права.

5. Узгодження санкцій:

По можливості, узгоджувати види та розміри санкцій з існуючим кримінальним чи адміністративним законодавством.

6. Консультації з експертами:

Залучити юридичних експертів та представників відповідних секторів для консультацій та відгуків щодо узгодженості законодавства.

7. Визначення механізмів пов'язаності:

Визначити механізми взаємодії нового закону з іншими законами, зокрема, якщо потрібно, передбачити відповідні поправки до існуючих законів.

8. Публічна обговорення:

Провести публічні обговорення та консультації з громадськістю, фахівцями та представниками бізнес-середовища для врахування різноманітних думок та інтересів.

9. Поступове впровадження:

Розглядати можливість поступового впровадження закону для уникнення конфліктів з існуючими правовими нормами.

10. Моніторинг та адаптація:

Проводити моніторинг ефективності та впливу нового закону на існуюче законодавство, здійснювати необхідні адаптації та поправки у випадку виявлення несподіваних наслідків чи неподоланих конфліктів.

Узгодженість з іншими законами є ключовим елементом створення законодавчого середовища, що сприяє ефективній боротьбі з економічною злочинністю.

6. Механізми впровадження та моніторингу

Визначити ефективні механізми впровадження та моніторингу виконання закону, включаючи чіткі терміни та відповідальність органів за його реалізацію.

Створення ефективних механізмів впровадження та моніторингу виконання закону є критично важливим для забезпечення його успішної реалізації. Нижче подано декілька ключових елементів, які слід врахувати:

1. Чіткі терміни впровадження:

Визначте чіткі терміни для впровадження різних положень закону. Це допоможе уникнути затримок у виконанні та забезпечити швидке впровадження нових норм.

2. Створення органу відповідальності:

Установіть спеціальний орган чи комітет, який буде відповідальний за впровадження та моніторинг закону. Цей орган повинен мати необхідні ресурси та повноваження для ефективного керівництва процесом.

3. Розробка плану впровадження:

Створіть докладний план впровадження закону, включаючи етапи, завдання та відповідальних виконавців. Це може включати в себе розробку необхідних нормативних актів, встановлення нових процедур та навчання персоналу.

4. Система моніторингу та звітності:

Створіть систему моніторингу, яка включає в себе засоби збору та аналізу даних щодо виконання закону. Встановіть регулярні звіти та оновлення, які будуть доступні громадськості та зацікавленим сторонам.

5. Відповідальність та покарання за невиконання:

Забезпечте відповідальність для органів, які не виконують положення закону. Встановіть механізми покарання чи інших заходів для тих, хто не виконує свої обов'язки.

6. Громадська участь:

Залучайте громадські організації, експертів і представників громадськості до процесу моніторингу та впровадження. Це забезпечить широкий огляд і врахування різних точок зору.

7. Навчання та свідомість:

Забезпечте належну інформаційну кампанію та навчання для всіх сторін, які будуть вплетані у впровадження нового закону. Це допоможе уникнути непорозумінь та невірних застосувань.

8. Коригування на основі результатів:

Проводьте регулярні оцінки та аналіз результатів моніторингу, адаптуйте план впровадження та закон в цілому на основі отриманих даних.

Створення системи ефективного механізму впровадження та моніторингу дозволить забезпечити успішність нового закону та його відповідність поставленим завданням.

В ході впровадження закону необхідно також врахувати:

1. Сприяння інноваціям та технологіям

Врахувати сучасні технології та інноваційні підходи для підвищення ефективності боротьби з економічною злочинністю, зокрема в області цифрових технологій та штучного інтелекту.

2. Взаємодія з іншими країнами

Здійснювати активну взаємодію з іншими країнами, спільно вдосконалюючи міжнародні механізми боротьби з економічною злочинністю та обмінюючи досвідом.

3. Навчання та свідомість громадськості

Проводити інформаційні та освітні кампанії для підвищення рівня свідомості громадськості щодо нового законодавства та його значущості.

4. Адаптація до змін

Забезпечити гнучкість та адаптивність закону до змін у суспільстві та економіці, шляхом періодичного його перегляду та вдосконалення.

Отже, подані рекомендації спрямовані на створення високоефективного та адаптивного Комплексного Закону, сприяючи боротьбі з економічною злочинністю в Україні.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі сформовано низку теоретичних, методичних та практичних положень щодо державно-управлінських механізмів запобігання та протидії економічній злочинності. Основні результати дослідження знайшли відображення у висновках і пропозиціях у контексті визначених у роботі цілей і завдань.

1. Досліджено наукове підгрунтя вивчення економічної злочинності в державному управлінні.

Боротьба з економічною злочинністю як об'єктом державного управління є особливою складовою наукового пізнання. Це пов'язано з тим, що економічна злочинність є об'єктом дослідження різних суспільних наук. Проблематика економічної злочинності знаходиться на стику таких галузей наукових знань, зокрема: економічних наук з позицій впливу на розвиток і безпечне функціонування економічних систем різних рівнів; юридичні науки в частині правового регулювання боротьби з економічною злочинністю та сфер і галузей права, пов'язаних з їх вчиненням; соціологічні науки з точки зору впливу економічних злочинів на розвиток суспільства; психологічні науки з позицій формування психологічного профілю суб'єктів економічних злочинів; політологія з позицій розвитку політичної свідомості у боротьбі з економічними злочинами; військові науки з точки зору впливу економічних злочинів на воєнно-економічну безпеку держави. Зазначені галузі наукових знань взаємодіють у частині наукових досліджень у галузі державно-управлінських наук. Розробка державної політики має враховувати всі сфери суспільного життя з метою розробки комплексу заходів із запобігання та протидії економічній злочинності як інструменту забезпечення належного рівня економічної безпеки держави.

2. Досліджено економічну злочинність як суспільне явище та загрозу національним інтересам держави.

Обґрунтовано, що економічний інтерес – це система суспільних відносин у сферах виробництва матеріальних благ і послуг, обміну, розподілу та споживання, яка ґрунтується на відносинах власності та дозволяє задовольнити відповідні види потреб людини, група осіб, соціальні інститути тощо. Економічний інтерес, будучи інституційною структурою, що формує вектор розвитку соціально-економічних відносин, фактично виступає фактором розвитку економічної системи в цілому. Кожна людина так чи інакше є носієм економічних інтересів, які досить часто можуть не відповідати економічним інтересам суспільства чи інших учасників економічних відносин. За таких умов економічні інтереси можуть досягатися не об'єктивно, а шляхом економічних злочинів, а тому взаємодія інтересів може виступати як рушійною силою соціально-економічного розвитку, так і деструктивним елементом такого розвитку, що в результаті породжує загроза національним інтересам і національній безпеці держави

Забезпечення врегулювання економічних інтересів усіх учасників суспільних відносин покладено на державу, яка, відповідно, є й носієм економічних інтересів. Держава повинна об'єктивно забезпечувати досягнення економічних інтересів різними учасниками суспільних відносин. Це, у свою чергу, дасть змогу створити безпечне середовище як для учасників суспільних відносин, так і для держави в цілому, адже держава є носієм національних інтересів, які полягають у забезпеченні її суверенітету, незалежності та цілісності. Економічна злочинність є деструктивним елементом у забезпеченні економічних інтересів учасників суспільних відносин, від рівня якого залежить не тільки безпека таких відносин та їх учасників, а й національна безпека держави в цілому. Фактично держава через механізми державного управління протидією економічній злочинності забезпечує безпеку учасників суспільних відносин як їхню основну потребу, а отже, є носієм економічних інтересів, задоволення яких дозволяє досягти належного рівня економічна безпека.

3. Проаналізовано особливості функціонування правового механізму запобігання та протидії економічній злочинності в Україні.

Відзначення і ефективне функціонування правового механізму, спрямованого на запобігання та протидію економічній злочинності, є визначальним завданням для будь-якої країни, що домінує в умовах сучасного глобалізованого світу. Україна, як держава у динамічному розвитку, не є винятком і вступає в боротьбу з економічною злочинністю, шукаючи оптимальні способи її запобігання та протидії через розробку та реалізацію правових механізмів. Сучасний стан правового механізму України у цьому контексті визначається як неоднозначний та непостійний, і вимагає ретельного аналізу та науково обґрунтованих рекомендацій для його подальшого удосконалення. До основних юридичних засад, які регулюють цю сферу, входять: кримінальне законодавство; господарське законодавство; антикорупційне законодавство; податкове законодавство; законодавство про боротьбу з організованою злочинністю; механізми фінансового моніторингу та протидії відмиванню грошей; правила декларування майна та відсутності конфлікту інтересів. Ці державні механізми становлять систему, спрямовану на забезпечення ефективної дії правового механізму протидії економічній злочинності в Україні. Тим не менше, важливо постійно удосконалювати та зміцнювати ці механізми відповідно до сучасних викликів і вимог.

4. Здійснено аналіз інституційного механізму запобігання та протидії економічній злочинності в Україні.

У період переходу до ринкової економіки Україна стикається з викликами, пов'язаними зі збільшенням рівня корупції, відмиванням грошей, порушеннями в господарській сфері та іншими формами економічної злочинності. Це вимагає не лише прийняття ефективних заходів для протидії, але і вдосконалення роботи інституцій, які відповідають за контроль та запобігання таким явищам. Проаналізувавши та оцінивши діючий інституційний механізм, можна буде визначити можливі шляхи вдосконалення системи запобігання та протидії економічній злочинності в Україні для забезпечення сталого економічного розвитку та правової стабільності у країні. Інституційний механізм запобігання та протидії економічній злочинності в

Україні включає в себе ряд спеціалізованих органів, законодавчих актів і процедур, спрямованих на забезпечення ефективного контролю, регулювання та запобігання злочинам у сфері економіки. Ключовими складовими інституційного механізму є: Національне антикорупційне бюро (НАБУ), спеціалізовані суди, Національне антикорупційне агентство (НАЗК), фінансовий моніторинг, Державна служба фінансового моніторингу (ДСФМ), Державна податкова служба, Антимонопольний комітет, законодавчі та регуляторні заходи тощо.

5. Досліджено міжнародну співпрацю в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

Вивчивши сукупність міжнародних документів та офіційних веб-сайтів міжнародних організацій, у тому числі міжнародних поліцейських організацій, було зроблено висновок, що в цілому міжнародне співробітництво може мати різні властивості та зміст, що дозволяє згрупувати його за різними класифікаційними ознаками та видами. Для вирішення цього запропоновано класифікаційну модель міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії економічній злочинності: за напрямком співпраці, за формами прояву, за суб'єктами, за правовими властивостями.

Важливу роль у формуванні та реалізації державної політики у сфері запобігання та боротьби з економічною злочинністю відіграють міжнародні суб'єкти, особливо міжнародні правоохоронні організації. Це пов'язано з тим, що злочинність, загалом, і економічна злочинність, зокрема, не мають державних кордонів і в окремих випадках взаємодія між державами через функціонування міжнародних правоохоронних організацій дозволить вирішити певні процесуальні питання. Велике значення сьогодні набуває міжнародне співробітництво у сфері запобігання та протидії економічній злочинності, яке за тематикою поділяється на глобальне та регіональне.

6. Розроблено методичні рекомендації щодо удосконалення правового механізму запобігання та протидії економічній злочинності в Україні.

Це дослідження було спрямоване на розробку методичних рекомендацій для удосконалення правового механізму запобігання та протидії економічній злочинності в Україні. Враховуючи сучасні тенденції, а також особливості національного законодавства та практики, дослідження спрямоване на визначення конкретних заходів та інструментів, які сприятимуть ефективній роботі правового механізму в цій сфері. Нами розроблені методичні рекомендації щодо розробки комплексного закону щодо протидії економічній злочинності в Україні, що включає в себе наступне:

1. Аналіз міжнародних стандартів: проведення аналізу міжнародних стандартів щодо протидії економічній злочинності, зокрема врахувати рекомендації ООН, Європейського Союзу та інших визначених організацій.

2. Широкий закритий процес розробки: забезпечення широкого та відкритого характеру процесу розробки закону, включаючи консультації з представниками громадськості, бізнес-спільнот, правозахисників та експертів.

3. Визначення ключових понять: чітко визначити ключові поняття, пов'язані з економічною злочинністю, для уникнення неоднозначностей та сприяння однозначному тлумаченню закону.

4. Використання системного підходу: застосовувати системний підхід до розробки закону, враховуючи взаємозв'язок різних його положень та їх вплив на різні сфери суспільства.

5. Узгодженість із іншими законами: забезпечити узгодженість нового закону з існуючим законодавством та іншими секторальними законами, зокрема кримінальним, податковим та господарським.

6. Механізми впровадження та моніторингу: визначення ефективних механізмів впровадження та моніторингу виконання закону, включаючи чіткі терміни та відповідальність органів за його реалізацію.

7. Сприяння інноваціям та технологіям: врахування сучасних технологій та інноваційних підходи для підвищення ефективності боротьби з економічною злочинністю, зокрема в області цифрових технологій та штучного інтелекту.

8. Взаємодія з іншими країнами: здійснювати активну взаємодію з іншими країнами, спільно вдосконалюючи міжнародні механізми боротьби з економічною злочинністю та обмінюючи досвідом.

9. Навчання та свідомість громадськості: проводити інформаційні та освітні кампанії для підвищення рівня свідомості громадськості щодо нового законодавства та його значущості.

10. Адаптація до змін: забезпечити гнучкість та адаптивність закону до змін у суспільстві та економіці, шляхом періодичного його перегляду та вдосконалення.

Ці рекомендації спрямовані на створення високоефективного та адаптивного Комплексного Закону, сприяючи боротьбі з економічною злочинністю в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баштанник В.В., Терханов Ф.І. Удосконалення державного управління у сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbimik/20n-02\(6\)/11bvvozs.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbimik/20n-02(6)/11bvvozs.pdf)
2. Безрутченко В.С. Історичний шлях виникнення корупції, різноманітність поглядів на проблему визначення дефініції цього явища. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/bozk/18text/g18_32.htm.
3. Білоус В.Т. Координація боротьби з економічною злочинністю: Монографія. Ірпінь: Академія державної податкової служби України, 2002. 449 с.
4. Білоус І.І. Сутнісна характеристика легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. *Економіка та держава. Економічна наука*. 2019. Вип. 5. С. 82-88.
5. Білоцький О.В., Підберезький І.В., Дарвай В.В. Корупція та її вплив на розвиток українського суспільства. *Науковий огляд*. 2015. № 14. Том 4. С. 36-47.
6. Бойко А.М. Детермінація економічної злочинності в Україні в умовах переходу до ринкової економіки (теоретико-кримінологічне дослідження): монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 380 с.
7. Борисов В.І., Лопушанський Ф.А., Корж В.П. Боротьба зі злочинністю у сфері підприємницької діяльності (кримінально-правові, кримінологічні, кримінально-процесуальні та криміналістичні проблеми): Монографія. Х.: Право. 2001. С. 186-210.
8. Бородін Д.І. Правоохоронні органи України: поняття та функції. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*, 2015. № 2. С. 47-51.
9. Войціховський А.В. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю як пріоритетний напрямок зовнішньої політики України. *Право і безпека*. 2010. № 3 (35). С. 10-15.

10. Волуйко О., Дручек О. Поняття правоохоронної діяльності та правоохоронних органів у світлі концепції національної безпеки України. *Підприємництво, господарство і право. Адміністративне право і процес.* 2020. 10. С. 95-100.

11. Волуйко О., Дручек О. Поняття правоохоронної діяльності. *Наукові праці КУАП.* 2022. С. 13-17.

12. Гаврилюк В.І., Дубина В.І., Данилюк М.П. Актуальні аспекти міжнародного співробітництва органів внутрішніх справ України на напрямку протидії торгівлі людьми: посібник. К.: Цифра, 2007. 175 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/2/3/75892.pdf>.

13. Гарбовський Л.А. Протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, як складова забезпечення економічної безпеки України. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика).* 2018. Вип. 1-2. С. 200-205. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/muvnudp_2018_1-2_35.

14. Гаруст Ю.В., Мельник В.І. Правоохоронні органи на захисті економічної безпеки України: адміністративно-правовий аспект: монографія. Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2019. 256 с.

15. Гаценко Л.В. Теорія зацікавлених сторін (стейкхолдерів): історія розвитку та проблемні питання для подальших досліджень. *Водний транспорт.* 2016. Вип. 1. С. 156-160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vodt_2016_1_27.

16. Гель А.П., Семаков Г.С., Кондракова С.П. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: МАУП, 2004. 272 с.

17. Головкін Б.М. Поняття злочинності у сфері економіки. *Форум права.* 2013. № 3. С. 128-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2013_3_24.

18. Господаренко В.М. Основні напрями кримінально-правової політики США: формування та реалізація. - Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія;

кримінальновиконавче право». Київ, 2019. URL: <http://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/Dis-%B0%93%B0%BE%B1%81%B0o/c^%B0%BE%B0%B4%B0%B0%B1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

19. Грицишен Д. О. Оцінка рівня безпеки України як середовища поширення економічної злочинності за міжнародними рейтингами. *Науковий вісник Ужгородського університету. Секція Економіка*. Ужгород. 2020. № 2. С. 10-21.

20. Грицишен Д. О., Лисичко А.М. Принципи та класифікація еколого-економічного аналізу господарської діяльності. Принципи забезпечення розвитку підприємств в умовах змін ринкового середовища: збірник тез наукових робіт учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 8-9 грудня 2017 р.). ГО -Центр економічних досліджень та розвитку». У 2-х частинах. О.: ЦЕДР, 2017. Ч.2. С. 113-116.

21. Грицишен Д. О., Прокопенко Ж.В., Савіцький В.В., Опанасюк А.А. Оцінка економічних ресурсів в господарській діяльності аудиторських фірм як об'єкту економічного аналізу. *Економічний простір*. 2020. №162. С. 88-96.

22. Грицишен Д.О. Державна політика в сфері запобігання та протидії економічній злочинності: монографія. Житомир: ЖДТУ. 2020. 300 с.

23. Грицишен Д.О. Еколого-економічний аналіз в забезпечення сталого розвитку як пріоритетного напрямку державної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 10. С. 50-57.

24. Грицишен Д.О. Економічна злочинність як загроза державній безпеці: сутність та засоби протидії. *Наукові праці МАУП*. 2020. С. 74-86.

25. Грицишен Д.О. Засоби протидії економічній злочинності як загрози державній безпеці. Економічна безпека: держава, регіон, підприємство: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю, 21 грудня 2020 р. - 21 січня 2021 р. Полтава: НУПП. 2020. 195 с.

26. Грицишен Д.О. Методологічні положення формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній

злочинності. Аспекти публічного управління. Видавництво «Грані». 2020. № 6. С. 41-63.

27. Грицишен Д.О. Методологія реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності в контексті взаємодії із іншими видами державної політики. *Аспекти публічного управління*. Видавництво «Грані». 2020. № 5. С. 97-106.

28. Грицишен Д.О. Міжнародна співпраця в сфері запобігання та протидії економічній злочинності: державно-управлінський аспект. *Науковий вісник «Економічний вісник Дніпровської політехніки»*. Дніпро. 2020. № 4. С. 32-51.

29. Грицишен Д.О. Нонік В.В. Еколого-економічна безпека як пріоритетний напрям реформування національної економіки. Глобальні проблеми економіки та фінансів: збірник тез наукових робіт V Міжнародної науково-практичної конференції (Київ-Прага-Відень, 29 квітня 2016 р.) / Фінансово-економічна наукова рада. - 2016. - С. 22-25.

30. Грицишен Д.О. Оцінка довіри стейкхолдерів до України з позиції запобігання та протидії економічній злочинності. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. Харків. 2020. № 4. С. 53-65.

31. Грицишен Д.О. Передумови формування та реалізації державної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності. *Наукові перспективи*. 2020. № 6. С. 32-42.

32. Грицишен Д.О. Сучасний стан поширення економічної злочинності в Україні як фактору загрози національній безпеці. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. Харків. 2020. № 3. С. 82-96.

33. Грицишен Д.О., Бевзенко С.Г., Горай О.С. Бухгалтерська оцінка наслідків бойових дій та окупації державних територій. *Вісник ЖДТУ. Серія: економічні науки*. 2018. №1 (83). С. 27-39.

34. Грицишен Д.О., Острогляд О.В. Важливість зв'язків з громадськістю в діяльності судових та правоохоронних органів. *Правова політика України: історія та сучасність*: матеріали I Всеукраїнського науково-практичного

семінару (м. Житомир, 8 жовтня 2020 року). Ж.: Житомирська політехніка. 2020. С.79-82.

35. Грицишен Д.О., Прокопенко Ж.В., Кочин Т.М., Опанасюк А.А. Процедури отримання аудиторських доказів як засіб виявлення викривлень у фінансовій звітності та зниження її якості. *Держава і регіони. Серія Державне управління*. № 1. 2019. С. 31-59.

36. Грицишен Д.О., Прокопенко Ж.В., Кочин Т.М., Цепенда В.М. Оцінка потенціалу аудиторських фірм щодо встановлення якості фінансової звітності. *Економічний простір*. 2020. №163. С. 57-73.

37. Грицишен Д.О., Супрунова І.В., Лисак С.П. Економічна злочинність як суспільне явище та загроза державній безпеці *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 24. С. 140-151.

38. Грицишен Д.О., Супрунова І.В., Лисак С.П. Класифікація економічної злочинності для цілей державного управління в контексті забезпечення державної безпеки. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2020. Вип. 4 (37). С. 9-25.

39. Грицишен Д.О., Лисак С.П. Економічна злочинність як загроза національній безпеці. *Місьцеве самоврядування в Україні: теорія та практика: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю), м. Полтава, 08 грудня 2020 року / за заг. ред. Т.М. Лозинської, О.В. Дорофєєва*. Полтава: ПДАА. 2020. С.35-37.

40. Грицишен Д.О., Ничипоренко Р.В. Теоретичні основи питання запобігання злочинам в сфері економічної діяльності в Україні. Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки (11-15 травня 2020 року). Житомир : «Житомирська політехніка». 2020. С. 862.

41. Грицишен Д.О., Супрунова І.В., Лисак С.П. Сутність економічної злочинності для цілей державного управління в контексті забезпечення державної безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 23. С. 98-104.

42. Гусєва В.О. Основні напрями регулювання діяльності правоохоронних органів України в умовах її реформування. *Сталий розвиток 2030: правова, економічна, соціальна, екологічна та політична складові: матеріали доповідей Міжнар. міждисципл. конф., Будапешт, Угорщина. Будапешт. 2017. С. 73-76.*

43. Гуторова Н.О., Романов С.Ю. Злочини в сфері економіки (проблеми кримінологічної і кримінально-правової класифікації). *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2001. № 14. С. 3-8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2001_14_3*

44. Денисов С.Ф., Денисова Т.А., Кулик С.Г. Кримінологія. Особлива частина: [Навчальний посібник]. Запоріжжя: КПУ, 2012. 705 с.

45. Державна політика: підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; ред. кол. : Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. голови), Ю.П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К. : НАДУ, 2014. 448 с.

46. Драгомирецька Н.М. Комунікативна діяльність в державному управлінні : навч. пос. / Н.М. Драгомирецька, К.С. Кандагура, А.В. Букач. Одеса : ОРІДУ НАДУ. 2017.180 с.

47. Драчов Є.В. Сутність та функції комунікації в системі державного управління. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління. 2014. Вип. 3. С. 159-167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2014_3_20.*

48. Дудка Ю.П. Рейтинги України у міжнародних вимірах та їх вплив на економічну безпеку. *Інвестиції: практика та досвід. Загальні питання економіки. 2009. № 4. С. 36-41.*

49. Дудоров О.О., Каменський Д.В. Класифікація економічних злочинів у кримінальному праві України та США: основні підходи. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2014. № 4 (1). С. 245-253.*

50. Євтушенко Є.В., Леонов Б.Д. Захист від недобросовісної конкуренції: нормативно-правовий та інформаційний аспекти. *Інформація і право. 2018. № 4 (27). С. 98-103.*

51. Жаровська Г.П. Теорія та практика протидії транснаціональній організованій злочинності в Україні. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 - кримінальне право та кримінологія; кримінальновиконавче право (081 - Право). Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2019.

52. Жаровська Г.П. Теорія та практика протидії транснаціональній організованій злочинності в Україні: дис. ... д-ра. юр. наук: 12.00.08; Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2019. 593 с.

53. Загальні засади кваліфікації злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: наук.-практ. посіб. / О.М. Юрченко, О.Ф. Бантишев, С.А. Кузьмін; Рада нац. безпеки і оборони України, Міжвідом. н.-д. центр з пробл. боротьби з орг. злочинністю. К. : Паливода А.В., 2012. 59 с.

54. Зорій Н.М., Данилюк І.В. Нецільове використання бюджетних коштів: теоретико-прагматичний аспект. Наукові записки. Серія «Економіка». 2011. Випуск 17. С. 72-79.

55. Кальман О.Г. Стан і головні напрямки попередження економічної злочинності в Україні: теоретичні та прикладні проблеми: монографія. Х.: Гімназія, 2003. С. 52.

56. Кальман О.Г., Погорецький М.А. Рейдерство: причини та заходи протидії. *Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Запоріжжя. ЗЮІ ДДУВС, 2009. № 3. С.150-160.

57. Каркач П., Копетюк М. Особливості нормативно-правового регулювання координації діяльності правоохоронних органів держав-членів Європейського Союзу. *Історико-правовий часопис*. 2015. № 1(5). С. 46-50.

58. Кравчук С. Основні причини поглиблення економічної злочинності в Україні. *Право України*. 2002. № 11. С. 54-55.

59. Крутова А.С., Грицишен Д.О., Тарасова Т.О., Левіна М.В. Формування інформаційного забезпечення управління в системі національних

рахунків. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. Том 2. № 25. С. 105-114.

60. Кузьмін С.А. Кримінальна відповідальність учасників організованих груп корисливо насильницької спрямованості: монографія. К.: Вид-во Паливода А.В. 2011. С. 118-132.

61. Кушнар'ов І.В. Причини та умови корупції. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 88-96.

62. Лаврук О.В. Сутність поняття державної політики. *Українські наукові записки*. 2018. № 67-68. С. 254-263.

63. Лопашенко М.А. Злочини в сфері економічної діяльності: поняття, система, проблеми кваліфікації та покарання: [монографія]. Саратов: СГАП, 1997. 256 с.

64. Мазур В.Г. Комунікації як механізм взаємодії державних органів влади та громадськості на регіональному рівні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2011. № 8. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=313>

65. Медицький І.Б. Вплив соціальних факторів на злочинність в умовах становлення незалежної Української держави. Монографія. Івано-Франківськ. 2007. 209 с.

66. Мельник В., Гаруст Ю. Як в Україні карають за економічні злочини. *Іскра*. URL: <http://iskra.kiev.ua/iskra.html?ad=artide&id=18371>.

67. Мельничук Т. В. Ціна економічної злочинності: проблемні аспекти визначення та застосування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2013. № 5. С. 189-193.

68. Михайленко Д.Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи : монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с.

69. Неволя В.В. Інтерпол та Європол: співвідношення діяльності міжнародних організацій в боротьбі з організованою злочинністю. *Боротьба з*

організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2011. Вип. 24. С. 15-20.

70. Попович В.М. Економіко -кримінологічна теорія детінізації економіки: монографіяю Ірпінь: Академія державної податкової служби України, 2014. С. 116-117.

71. Поповська Т. Боротьба з рейдерством. кримінально - правові аспекти. URL: <https://uba.ua/documents>.

72. Предборський В.А. Економічна безпека держави: монографія. К.: Кондор, 2005. 391 с.

73. Пчолкін В.Д. Проблеми визначення поняття та класифікації злочинів у сфері економіки. *Право і Безпека*. 2005. Т. 4, № 4. С. 104-107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2005_4_4_31.

74. Сюравич В.Г. Запобігання корисливим злочинам в аграрному секторі економіки України: автореф. дис. ... канд. юр. наук: 12.00.08 - кримінальне право та кримінологія; кримінально - виконавче право. Київський національний університет внутрішніх справ. Київ, 2006. 22 с.

75. *Тенденції розвитку економіки у 2020 році: аналітичний та теоретико- методологічний аспекти*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 12 грудня 2020 р.) / відп. за випуск д.е.н., проф. С. О. Якубовський. Одеса : ОНУ імені І.І. Мечникова. 2020. С. 35-39.

76. Українська секція Міжнародної поліцейської асоціації. URL: <https://www.lvduvs.edu.ua/ukrainska-sektsiia-mizhnarodnoi-politseiskoi-asotsiatsii>

77. Филюк Г.М. Високий рівень монополізації української економіки - бар'єр на шляху підвищення рівня її конкурентоспроможності. *Сучасний економічний розвиток: інноваційний аспект*. Київ, 2015. С. 102-108.

78. Франчук В.В. Історико-правові аспекти виникнення деяких видів економічної злочинності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2009. № 4. С. 214-223.